

Ο ΕΦΗΜΕΡΙΟΣ

ΔΕΚΑΠΕΝΘΗΜΕΡΟ ΠΕΡΙΟΔΙΚΟ
ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ ΤΟΥ ΕΠΙΣΗΜΟΥ ΔΕΛΤΙΟΥ «ΕΚΚΛΗΣΙΑ»

ΕΤΟΣ ΜΒ'

ΙΩ. ΓΕΝΝΑΔΙΟΥ 14 – 115 21 ΑΘΗΝΑΙ – ΤΗΛ. 72.18.308

15 ΝΟΕΜΒΡΙΟΥ 1993

ΑΡΙΘ. 17

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

Ευαγγέλου Δ. **Θεοδώρου**, Μνήμη
του αγίου μεγαλομάρτυρος Πλάτωνος. – Έπισκ. Άρχελώου **Εύθυμίου**,
'Ο φανατισμός. – Ιωάννου **Φουντούλη**, Άπαντήσεις σε λειτουργικές,
κανονικές και άλλες άπορίες. – Πρωτοπρ. Σεραφείμ **Φαράσ-
γλου**, Βασίλειος Νικολαΐδης (†). – Άλεξ. Μ. **Σταυρόπουλου**, 'Ο
κρατούμενος και ή οίκογένειά του – Άνθολόγιο «έγκλειστης» λογο-
τεχνίας. – Παν. **Παπαθεοδώρου**, 'Ο
ανάλωτος θησαυρός της 'Ι. Μονής
Ταξιαρχών Αιγιαλείας. – π. Άντ.
Άλεβιζόπουλου, 'Οποιος άσκει κρι-
τική, είναι ναζιστής! – Έπιστολή
προς τον «Έφημεριο» του Κ.Ε.Φ.Ε.
– Νικ. Κ. **Δρατσέλλα**, 'Η ΙΒ' Κα-
τήχησις προς φωτιζόμενους του ά-
γιού Κυρίλλου 'Ιεροσολύμων. –
Έπίκαιρα.

ΕΚ ΤΟΥ ΤΥΠΟΓΡΑΦΕΙΟΥ
ΤΗΣ

ΑΠΟΣΤΟΛΙΚΗΣ ΔΙΑΚΟΝΙΑΣ
115 21 Άθήναι, 'Ιασιού 1 – Τηλέ-
φωνο 72.10.734 • Προϊστάμενος
Τυπογραφείου: Σωκράτης Μαν-
ρογόνατος, 'Ηπείρου 132 –
Πέραμα.

Μνήμη του αγίου μεγαλομάρτυρος Πλάτωνος

Κοινός άγιος της Άνατολικής και της Δυτικής Έκκλησίας
είναι ο μεγαλομάρτυς Πλάτων, του οποίου τη μνήμη εορτάζει ή
μὲν 'Ορθόδοξη Έκκλησία την 18η Νοεμβρίου, ή δὲ Ρωμαιοκαθο-
λική την 22α 'Ιουλίου.

'Ο Πλάτων ζούσε στην Άγκυρα (της μικρασιατικής περιοχής
των Γαλατών) και άκτινοβολούσε την ζωντανή χριστιανική πίστι
του, καθώς ένοιωθε άποστροφή προς την τοπική λατρεία του Μί-
θρα και του Θεού της σελήνης *Lunus* και ζούσε την έν Χριστώ
έλευθερία (Γαλ. ε' 1), που τον οδηγούσε στο να γεύεται τους
γλυκείς καρπούς της έν Άγίω Πνεύματι ζωής, που είναι «άγάπη,
χαρά, ειρήνη, μακροθυμία, χρηστότης, άγαθωσύνη, πίστις, πραό-
της, έγκράτεια» (Γαλ. ε' 1 και 22-23).

'Οταν ξέσπασε ο διωγμός στα χρόνια του Διοκλητιανού, ο
πλούσιος νεαρός Πλάτων συνελήφθη από τον ήγεμόνα της περιο-
χής Άγριππίνο, ο οποίος προσπάθησε να τον προσελκύσει στην
ειδωλολατρεία, παρουσιάζοντας μάλιστα σ' αυτόν και το δέλεαρ
της προτάσεως να του δώσει ως σύζυγο την άραιοτάτη άνηψιά
του, την οποία του παρουσίασε. 'Ο Πλάτων έμεινε άκλόνητος
στη χριστιανική πίστι και γι' αυτό οδηγήθηκε άπ' τον Άγριππίνο
στον μαρτυρικό διά ξίφους θάνατο (γύρω στο 306 μ.Χ.), αφού
προηγουμένως υπέστη ποικίλα φοικτά βασανιστήρια, που περι-
γράφονται σε έλληνικά, λατινικά και άρμενικά συναξάρια.

'Ο –μοναχός και πιθανώς ήγούμενος στην Άγκυρα– όσιος
Νείλος ο Μυροβλήτης († περί το 430), που εορτάζεται την 12η
Νοεμβρίου, μέσα στις έπιστολές του με συγκίνηση αναφέρει τον
συμπολίτη του άγιο Πλάωνα. Έτσι λ.χ. στην έπιστολή ροή'
«Ταυριανών από έπαρχων» ο όσιος Νείλος θεωρεί ως τόπον άσύ-
λου τον τάφον («σηκόν») «Πλάτωνος του καλλινίκου μάρτυρος»,
του «παναγίου» (Migne Έ.Π. 79,292).

'Επίσης στην έπιστολή ξβ' «'Ηλιοδώρω σιλεντιαρίω» ο μυ-
ροβλήτης άγιος Νείλος έξυμνει την θαυματουργική δύναμη του
μεγαλομάρτυρος Πλάτωνος και την επίκλησι της βοηθείας του
άπό τους πιστούς. «Και βούλομαί σοι, –γράφει προς τον 'Ηλιό-
δωρο–, έν εκ μυρίων Πλάτωνος του ήμετέρου τροπαιοφόρου
μάρτυρος νυνί διγηγήσασθαι, ου μόνον έν τη πατρίδι ήμών, αλλά
και έν πάση πόλει και χώρα τοίς δι' αυτού τον Θεόν έξαιτουσιν
έτοιμότατα δωρουμένου την χάριν και την παράδοξον ένδεικνυ-
μένου ίσχύν». Το δειγματοληπτικώς αναφερόμενο άπό τον άγιο
Νείλο παράδειγμα θαυματουργικής ενεργείας του αγίου Πλάτω-
νος σχετίζεται με άπελευθέρωσι αίχμαλώτου: 'Οταν στο όρος Σι-

5. Ο ΦΑΝΑΤΙΣΜΟΣ

Τοῦ Θεοφ. Ἐπισκόπου Ἀχελώου κ. ΕΥΘΥΜΙΟΥ

Ἡ λέξις «φανατισμὸς» παράγεται ἀπὸ τὸ λατινικὸ fanum ποῦ σημαίνει «ιερός». Καὶ ὁ ὄρος fanaticus ἀναφέρεται στὸν ἄνθρωπο ἐκεῖνο ποῦ οἱ θρησκευτικὲς ἀντιλήψεις ἔχουν διαταράξει τὴ διανοητικὴ του ἰσορροπία. Ὁ λατινικὸς αὐτὸς ὄρος θὰ μπορούσε νὰ ἀποδοθεῖ στὰ ἑλληνικὰ μὲ τὶς λέξεις «θρησκόληπτος» ἢ «θρησκομανής».

Homo fanaticus κατεξοχὴν ἦταν ὁ Φαρισαῖος: φανατικός, θρησκόληπτος καὶ θρησκομανής¹. Αὐτὸ σημαίνει ὅτι οἱ διεστραμμένες θρησκευτικὲς ἀντιλήψεις τοὺς εἶχαν προκαλέσει ἀλλοιώσεις στὸν ψυχοσωματικὸ τοὺς ὄργανισμό. Ἡ λαθεμένη θρησκευτικὴ τὸν εἶχε τυφλώσει τὸ νοῦ. Εἶχε δεσμεύσει καὶ ὑποδουλώσει τὴ θέλησή του. Μὲ ἄλλα λόγια, εἶχε καταστρέψει τὴ διανοητικὴ καὶ ψυχικὴ του ἰσορροπία. Τὸ σπουδαιότερο ὅμως εἶναι πῶς οἱ Φαρισαῖοι, ὄχι μόνον ἀγνοοῦσαν τὴ διανοητικὴ καὶ ψυχικὴ του διαστροφή, ἀλλὰ εἶχαν καὶ τὴν ἐντύπωση πῶς ἦταν «ὀδηγοὶ» τῶν ἄλλων στὸν Θεὸ καὶ τὴ θρησκευτικὴ ζωὴ. Αὐτὴν ἀκριβῶς τὴν ψυχοσωματικὴ του κατάσταση εἶχεν ὑπόψη τοῦ ὁ Κύριος, ὅταν τοὺς χαρακτηρίζε ὡς «τυφλοὺς ὀδηγούς» (στίχ. 24).

Σ' αὐτὴν ἐπίσης τὴν ψεύτικη ἰδέα ποῦ εἶχαν γιὰ τὸν ἑαυτό του οἱ Φαρισαῖοι ὀφείλεται καὶ ἡ ἄλλη τάση ποῦ τοὺς χαρακτηρίζε. Τὸ ὅτι προσπαθοῦσαν μὲ κάθε τρόπο νὰ ἀποκτήσουν ὀπαδοὺς, τοὺς ὁποίους ἔκαναν τυφλὰ ὄργανά του, δηλαδὴ δυὸ φορὲς φανατικούς, ὅπως ἔλε-

γε ὁ Κύριος: «*περιάγετε τὴν θάλασσαν καὶ τὴν ξηρὰν ποιῆσαι ἓνα προσήλυτον καὶ ὅταν γένηται, ποιεῖτε αὐτὸν υἱὸν γενένης, διπλότερον ὑμῶν*» (στίχ. 15).

Καρπὸς τοῦ φανατισμοῦ, τῆς διανοητικῆς δηλαδὴ καὶ ψυχικῆς διαστροφῆς τοῦ φαρισαϊκοῦ θρησκευτικοῦ τύπου ἦταν καὶ εἶναι τὸ πάθος τοῦ μίσους. Ὁ φανατικὸς θρησκευτικὸς ἄνθρωπος μισεῖ θανάσιμα τὸν ἀλλόδοξο, τὸν ἀλλόθρησκο καὶ γενικὰ κάθε ἄλλον ποῦ δὲν ἔχει τὶς ἴδιες μὲ αὐτὸν θρησκευτικὲς ἀντιλήψεις. Σ' αὐτὸ ἀκριβῶς τὸ πάθος τοῦ μίσους ὀφείλεται τὸ γεγονός ὅτι οἱ φανατικοὶ θρησκευτικοὶ τύποι γίνονται ἀδίστακτοι ἐγκληματίες καὶ δολοφόνοι. Εἶχε ἐπομένως κάθε λόγο ὁ Κύριος ὅταν παρομοίαζε τοὺς Φαρισαῖους μὲ «ὄχιές», μὲ τὰ φαρμακερὰ αὐτὰ φῖδια ποῦ χτυποῦν ὑπούλα καὶ θανατώνουν ἀκαριαῖα τοὺς ἀνθρώπους: «*Ὁφεις, γεννήματα ἐχιδνῶν... Ἀποκτείνετε καὶ σταυρώνετε καὶ μαστιγώνετε τοὺς προφήτας*» (στίχ. 33,34).

Ὁ τύπος ὅμως τοῦ φανατικοῦ ἀνθρώπου παρουσιάζεται δυστυχῶς καὶ μέσα στοὺς κόλπους τῆς Ἐκκλησίας. Μέσα στὸ πλῆθος τῶν «προβάτων τοῦ Χριστοῦ», τῶν ἀγαθῶν δηλαδὴ καὶ ἁκακῶν χριστιανῶν, ὑπάρχουν καὶ μερικοὶ ποῦ διεκδικοῦν τὸ ρόλο τοῦ χωροφύλακα, τοῦ δικαστῆ καὶ τοῦ δημίου. Οἱ ἄνθρωποι αὐτοὶ εἶναι πανταχοῦ παρόντες καὶ ἔχουν λόγο, γιὰ ὅλα τὰ ἐκκλησιαστικά, ἐθνικά, κοινωνικοπολιτικά καὶ

νὰ βάρβαροι εἰδωλολάτρες ἀπήγαγον αἰχμάλωτο νεαρὸ μοναχό, υἱὸν ἄλλου γέροντος μοναχοῦ, ὁ ὁποῖος ἦταν «ἀνὴρ Γαλάτης τὸ γένος ὑπάρχων», τότε ὁ πατέρας «μόνος ἐν τινὶ ἀποκρύφῳ σπηλαίῳ κατακρυβεῖς ὁ πρέσβυς τῷ πένθει ἐτρύχετο μὴ φέρων τὴν στέρησιν τοῦ θεοφιλοῦς υἱοῦ καὶ τὸν Δεσπότην κατεδυσώπει Χριστὸν διὰ Πλάτωνος τοῦ πατριώτου μάρτυρος καμφθῆναι πρὸς οἰκτιρομῶς». Ἀλλὰ καὶ ὁ αἰχμάλωτος υἱὸς «διὰ τοῦ αὐτοῦ παναγίου μάρτυρος (δηλ. τοῦ Πλάτωνος) τὸν Θεὸν παρεκάλει ἐν τῇ αἰχμαλωσίᾳ δεδεμένος, κατελεῖσαι αὐτόν». Τότε, ὡς προσθέτει ὁ ὄσιος Νεῖλος, «ὁ ἡμέτερος (= ἐξ Ἀγκύρας) Πλάτων» ἐφιππος ἐλευθέρωσε θαυματουργικῶς τὸν αἰχ-

μάλωτο κι ἔτσι οἱ δύο μαζί, «ὁ τε ἅγιος Πλάτων καὶ ὁ νέος μοναχὸς καθάπερ ὑπόπτεροι φθάνουσι τὴν τοῦ γέροντος οἴκησιν εὐχομένου καὶ κλαίοντος. Καὶ ἀποσάσας ὁ καλλίνικος μάρτυς τῷ τὴν καρδίαν ἀλγοῦντι πατρὶ τὸν ποθητὸν υἱόν, ἀφανὴς γεγένηται» (Migne Ἐ. Π. 79, 580-581).

Χαρακτηριστικὸν εἶναι τὸ ἐπιγραμματικὸ συμπέρασμα τοῦ ἁγίου Νεῖλου: «Ὡστε οὖν ἐν παντὶ τόπῳ τοῖς δι' αὐτῶν τὸν Θεὸν ἐπιβοωμένοις πᾶν πρᾶγμα θαυμαστὸν καὶ παράδοξον οἱ τοῦ Δεσπότη Χριστοῦ ἀοίδιμοι καὶ εὐκλειεῖς ἀθληταὶ ἰσχύουσιν ἐκτελεῖν» (Migne Ἐ. Π. 79,581).

ΕΥΑΓΓΕΛΟΣ Δ. ΘΕΟΔΩΡΟΥ

ήθικα ζητήματα. Ειδικότερα, οί φανατικοί αὐτοί «χριστιανοί» παρουσιάζουν τὰ ἐξῆς χαρακτηριστικά:

α) Εἶναι **κριτὲς τῆς οἰκουμένης**. Οἱ φανατικοί «χριστιανοί» διεκδικοῦν γιὰ τὸν ἑαυτό τους τὴν πρώτη θέση μέσα στὸν οἰκουμενικὸ χῶρο. Θεωροῦν ὅτι εἶναι πάνω ἀπὸ τὸν Οἰκουμενικὸ Πατριάρχη, τὴν Ἱερὰ Σύνοδο τῆς Ἐκκλησίας, τὸν ἀρχηγὸ καὶ τοὺς κυβερνήτες τῆς Χώρας μας κ.λπ. Αὐτοὶ κρίνουν καὶ κατακρίνουν τοὺς πάντες καὶ τὰ πάντα. Ἐχουν «γνώμη ἐπὶ παντός ἐπιστητοῦ». Καὶ «ἀποφαίνονται», γιὰ ὅλα τὰ δογματικά, ἠθικά, κανονικά καὶ κοινωνικά ζητήματα.

β) Διεκδικοῦν τὸ **ἀλάθητο**. Οἱ φανατικοί «χριστιανοί» εἶναι ἀπόλυτοι: ὅλοι οἱ ἄλλοι, καὶ μάλιστα οἱ ἀρμόδιοι, κάνουν λάθος. Εἶναι ἐπικίνδυνοι, προδότες τῆς πατρίδος καὶ ἐχθροὶ τῆς Ἐκκλησίας. Μόνον αὐτοὶ πρεσβεύουν τὴν ἀλήθεια ὡς «γνήσιοι ὀρθόδοξοι». Οἱ ὑπερασπιστὲς καὶ σωτῆρες τῆς Ὁρθοδοξίας!

γ) Εἶναι **ὑπὲρ τῶν δυναμικῶν λύσεων** (τῆς βίας). Ὁ Homo fanaticus, ποὺ δὲν ἔχει «σώασι τὰς φρένας», εἶναι πάντα ἐπιθετικός. Τὸ αὐτοκίνητο ποὺ ἔχει σπασμένα φρένα, εἶναι ἀσυγκράτητο. Τρέχει ὀλοταχῶς καὶ παρασύρει τοὺς πάντες καὶ τὰ πάντα. Ὁ θρησκευόμενος φανατικὸς εἶναι ἐπικίνδυνος. Εἶναι ἱκανὸς γιὰ βιαιοπραγίες, μπορεῖ δὲ νὰ φτάσει καὶ μέχρι τὸ ἔγκλημα, «γιὰ τὴν δόξα τοῦ Χριστοῦ». Ἄς μὴ λησμονοῦμε, ὅτι οἱ ἐκστρατεῖες, γιὰ τὴν ἄλωση τῆς Ὁρθόδοξης Ἀνατολῆς, εἶχαν σημαία τους τὸ Σταυρὸ καὶ ὀνομάσθηκαν «Σταυροφορίες»².

Ὅλα αὐτὰ φανερώνουν ὅτι ὁ φανατικὸς θρησκευτικὸς τύπος εἶναι ἀπαράδεκτος καὶ ἀπόβλητος. Ὁ θρησκόληπτος καὶ θρησκομανὴς δὲν ἔχει καμιὰ σχέση μὲ τὸν Θεό. Ὁ χριστιανὸς, εἰδικότερα, δὲν μπορεῖ νὰ εἶναι φανατικὸς. Φανατικὸς χριστιανὸς δὲν ὑπάρχει. Ὁ χριστιανὸς δὲν εἶναι «ὀπαδὸς» τοῦ Χριστοῦ, ἀλλὰ «μαθητὴς» τοῦ Χριστοῦ. Δυστυχῶς πολλοὶ χαρακτηρίζουν τοὺς χριστιανούς ὡς ὀπαδοὺς τοῦ Χριστοῦ. «Ὁπαδοὺς» ὅμως ἔχουν συνήθως τὰ πολιτικοκοινωνικά κόμματα καὶ οἱ ἰδεολογίες. Ὁ Χριστὸς δὲν εἶναι οὔτε κομματάρχης οὔτε ἰδρυτῆς ἰδεολογίας, γι' αὐτὸ καὶ δὲ θέλει νὰ ἔχει ὀπαδούς (πρβλ. Ἰωάν. στ' 67). Ὁ χριστιανὸς δὲν μπορεῖ νὰ εἶναι φανατικὸς, γιὰ τοὺς ἐξῆς εἰδικότερα λόγους. Διότι:

Πρῶτον, τὸ χαρακτηριστικὸ γνῶρισμα τοῦ

χριστιανοῦ εἶναι ἡ **ἀγάπη**. Ὁ Κύριος τὸ δήλωσε κατηγορηματικά: «*Ἐν τούτῳ γινώσκονται πάντες ὅτι ἐμοὶ μαθηταὶ ἐστε, ἐὰν ἀγάπην ἔχητε ἐν ἀλλήλοις*» (Ἰωάν. ιγ' 35). Καὶ ὁ μαθητὴς καὶ εὐαγγελιστὴς τῆς ἀγάπης προσθέτει: «*Ἐὰν τις εἴπῃ ὅτι ἀγαπῶ τὸν Θεὸν καὶ τὸν ἀδελφὸν αὐτοῦ μισῶ, ψεύστης ἐστίν· ὁ γὰρ μὴ ἀγαπῶν τὸν ἀδελφὸν αὐτοῦ ὃν ἑώρακε, τὸν Θεὸν ὃν οὐχ ἑώρακε πῶς δύναται ἀγαπᾶν; καὶ ταύτην τὴν ἐντολὴν ἔχομεν ἀπ' αὐτοῦ, ἵνα ὁ ἀγαπῶν τὸν Θεὸν ἀγαπᾶ καὶ τὸν ἀδελφὸν αὐτοῦ*» (Α' Ἰω. δ' 20). Ὁ Γάλλος μαθηματικὸς Pascal, στὸ βιβλίον του *Pensées* (Σκέψεις), διατυπώνει ὡς ἐξῆς τὴ διαφορὰ ἀνάμεσα στὸ Μωάμεθ καὶ στὸν Χριστό: «Ὁ Μωάμεθ σκοτῶνει τὸν ἀλλόθρησκο, γιὰ νὰ τὸν σώσει. Ὁ Χριστὸς σταυρώνεται ὁ ἴδιος, γιὰ νὰ σώσει τὸν «ἄλλο», τὸν ἀλλοτριωμένο, τὸν ἁμαρτωλό!»

Δεύτερον, ἡ χριστιανικὴ πίστη καὶ εὐσέβεια εἶναι **λογικὴ**. Ὁ ἀπόστολος Παῦλος χαρακτηρίζει τὴ χριστιανικὴ λατρεία ὡς «*λογικὴν*» (Ρωμ. ιβ' 1). Αὐτὸ σημαίνει ὅτι ἡ χριστιανικὴ εὐσέβεια καὶ θρησκευτικὴ δὲν ἀλλοιώνει καὶ δὲ διαστρέφει τὴ διανοητικὴ λειτουργία τοῦ ἀνθρώπου. Ἡ χριστιανικὴ θρησκευτικὴ κινήσειται μέσα στὰ πλαίσια τῆς «λογικῆς καὶ δὲν ἔχει τίποτε τὸ παράλογο ἢ, ἀκόμη χειρότερα, κάτι ποὺ νὰ ἀντιβαίνει στὴ φυσιολογικὴ λειτουργία τῆς ἀνθρώπινης διάνοιας. Καὶ αὐτὰ τὰ δόγματα τῆς Ἐκκλησίας εἶναι μὲν ὑπέρολογα, δὲν εἶναι ὅμως οὔτε παράλογα οὔτε ἀντίθετα πρὸς τὴ λογικὴ. Ἐκδηλώσεις ἐπομένως μανίας, μίσους, ἐχθρότητας κ.λπ. εἶναι ξένες πρὸς τὸ γράμμα καὶ τὸ πνεῦμα τῆς χριστιανικῆς θρησκευτικότητος.

Τρίτον, ἡ χριστιανικὴ Ἐκκλησία δὲν εἶναι **ἐγκόσμια ἐξουσία**. Ὁ Κύριος δήλωσε σαφῶς, ὅτι «*ἡ βασιλεία ἡ ἐμὴ οὐκ ἔστιν ἐκ τοῦ κόσμου τούτου*» (Ἰωάν. ιη' 36. Πρβλ. καὶ Ματθ. κστ' 53). Σύμφωνα μὲ τὴν ὑπόθεσιν αὐτὴ τοῦ Χριστοῦ, ἡ Ἐκκλησία ὑπῆρξε πάντοτε **πνευματικὴ ἐξουσία** καὶ δύναμις στὸν κόσμον καὶ οὐδέποτε χρησιμοποίησε βίαια μέσα, γιὰ νὰ ἐπιβληθεῖ ἢ γιὰ νὰ ἐξουδετερώσει τοὺς ἀντιφρονούντες. Τὸ ὅτι κάτι τέτοιο ἐπραξε ἡ Δυτικὴ Ἐκκλησία (Ἱερὰ Ἐξέταση, Σταυροφορίες, Κράτος καὶ Στρατὸς Βατικανοῦ, Οὐνία κ.λπ.), αὐτὸ ἀποτελεῖ οὐσιώδη ἐκτροπὴ ἀπὸ τὸ γράμμα καὶ τὸ πνεῦμα τοῦ Εὐαγγελίου, ποὺ ὁμόφωνα καὶ πάντοτε καταδικάζει ἡ Ὁρθόδοξη Ἐκκλησία.

Τέταρτον, ἡ **ἐλευθερία** εἶναι θεόδοτο καὶ ἀ-

παραβίαστο δικαίωμα του κάθε ανθρώπου. Ο Θεός δημιούργησε τον άνθρωπο «κατ' εικόνα του», βασικό γνώρισμα του οποίου, σύμφωνα με την ομόφωνη έρμηνευτική παράδοση, είναι η ελευθερία (τό αulteξούσιο). Το χάρισμα αυτό της «αρχέγονης δικαιοσύνης» τὸ σεβάσθηκε πρώτος ὁ χορηγὸς του, ὁ Θεός, ὁ ὁποῖος δὲν ἐπέβαλε στὸν ἄνθρωπο τὸ θέλημά του διὰ τῆς βίας, ἀλλὰ τὸν ἄφησε ἐλεύθερο νὰ ἐπιλέξει (πρβλ. Γεν. β' 16-17). Ὁ φανατικὸς θρησκευτικὸς, ὅταν καταφεύγει στὴ βία, εἶναι σὰν νὰ ἐπιδιώκει νὰ «διορθώσει τὸν Θεό», ὅπως τονίζει ὁ Ντοστογιέφσκυ³.

Πέμπτον, οἱ δυναμικὲς κινητοποιήσεις καὶ διαμαρτυρίες ποὺ ὀργανώνουν διάφοροι «ὑπερορθόδοξοι» κύκλοι, εἶναι ἐντελῶς ἀπαράδεκτες καὶ ξένες πρὸς τὴν ὀρθόδοξη χριστιανικὴ παράδοση. Στὶς δυναμικὲς αὐτὲς ἐκδηλώσεις, ποὺ γίνονται κατὰ τὰ κοσμικὰ πρότυπα τῶν συνδικαλιστικῶν καὶ ἀναρχικῶν κινητοποιήσεων, φανατισμένοι καὶ ὀργισμένοι «χριστιανοὶ» περιφέρουν στοὺς δρόμους τὰ ἱερὰ σύμβολα τῆς πίστεως, σταυροὺς, Ἐσταυρωμένους⁴, εἰκόνες, ἐκτοξεύοντας ὕβρεις κατὰ τῶν ἀντιπάλων καὶ ζητωκραυγάζοντας ὑπὲρ τοῦ Χριστοῦ καὶ τῆς Ἐκκλησίας! Τὸ μόνο ποὺ ἐπιτυγχάνουν οἱ δυναμικὲς αὐτὲς ἐκδηλώσεις εἶναι νὰ κατασνοφαντεῖται ἡ χριστιανικὴ πίστη καὶ νὰ ἐκτίθεται ἡ Ἐκκλησία μας ἀνὰ τὴν οἰκουμένη, ὡς «ἀνελεύθερη» καὶ «σκοταδιστικὴ». Εἶναι χαρακτηριστικὸ ὅτι τὰ διάφορα τηλεοπτικὰ δίκτυα προβάλλουν, στὸ ἔσωτερικὸ καὶ τὸ ἔξωτερικὸ, σκηνὲς ἀπὸ τὶς ἐκδηλώσεις αὐτὲς ποὺ δὲν εἶναι καθόλου κολακευτικὲς γιὰ τὴν Ἐκκλησία μας!

1. Πρβλ. καὶ τὸ ἐξῆς περιστατικὸ: Ὁ ἡγεμόνας Φήστος, ἐκκλητικὸς ἀπὸ τὶς θεολογικὲς γνώσεις τοῦ ἀποστόλου Παύλου, ἔσπευσε νὰ τὸν χαρακτηρίσει ὡς θρησκομανῆ: «Μαῖνη, Παῦλε· τὰ πολλὰ σε γράμματα εἰς μαῖαν περιτρέπει». Ὁ Ἀπόστολος ὁμως, ἀπέριψε τὸν ἰσχυρισμὸ αὐτὸ τοῦ ἡγεμόνα: «Ὁ δέ, σὺ μαίνομαι, φησί, κράτιστε Φῆστε, ἀλλὰ ἀληθείας καὶ σωφροσύνης ῥήματα ἀποφθέγγομαι» (Πραξ. κατ' 24-25).

2. Ὁ ἀείμνηστος καθηγητὴς μας Ἄ. Ἀλιβιζάτος, ὅταν ἔφθανε στὸ θέμα τοῦ θρησκευομένου φανατικοῦ, μᾶς ἔλεγε τὸ ἐξῆς ἱστορικὸ περιστατικὸ: «Ἡ ἱερὰ Ἐξέταση τῆς Δυτικῆς Ἐκκλησίας εἶχε καταδικάσει κάποιον στὸν διὰ τῆς πυρᾶς θάνατον. Οἱ ἱερεῖς ἔδωσαν ἐντολὴ σὲ ὅλους τοὺς χριστιανοὺς τῆς πόλης ἐκείνης, ὄχι μόνο νὰ προσέλθουν στὴν καύση τοῦ "αἰρετικοῦ", ἀλλὰ καὶ καθένας τους νὰ φέρει ἀπὸ ἓνα ξύλο γιὰ τὴν πυρὰ. Ἦλθε ἡ ὥρα τῆς καύσης. Οἱ χριστιανοὶ ἔρχονταν καὶ ἔρριχναν τὸ ξύλο τους στὴ σωρὰ. Ἀπὸ ἐκεῖ ψηλὰ ποὺ βρι-

σκόταν τοποθετημένοι ὁ καταδικασθεὶς εἶδε, ἀνάμεσα στοὺς πολλοὺς, καὶ μιὰ γερόντισσα, ποὺ ἦλθε κι αὐτὴ καὶ ἔρριξε τὸ ξύλο τῆς στὴ φωτιά... Ἦταν ἡ μητέρα του! Τότε ἐκεῖνος ἀνεφώνησε καὶ εἶπε: Ο sanctas simplicitas! (= ὦ ἅγια ἀπλότητα).

3. Βλ. «Ἀδελφοὶ Καραμαζώφ». Στὸ ἔργο αὐτὸ καὶ στὸ πρόσωπο τοῦ Μεγάλου Ἱεροεξεταστή, ὁ διάσημος ὀρθόδοξος συγγραφεὺς προσοποποιεῖ τὴν αὐταρχικὴ νοοτροπία τῆς ρωμαϊκῆς Ἐκκλησίας. Εἰδικότερα, ὁ Μέγας Ἱεροεξεταστὴς ἀφενὸς κατηγορεῖ τὸν Χριστό, γιὰτὶ δὲν παίρνει ἀσπληγὰ μέτρα ἐναντίον τῶν ἀπίστων καὶ ἁμαρτωλῶν καὶ ἀφετέρου ἀναλαμβάνει ὁ ἴδιος νὰ διορθώσει διὰ τῆς βίας αὐτὴ τὴν ἀτέλεια καὶ ἀδυναμία τοῦ Χριστοῦ!

4. Σὲ μιὰ τέτοια ἐκδήλωση ποὺ ἔγινε στὴν Ἀθήνα, συνέβη τὸ ἐξῆς χαρακτηριστικὸ: Κάποιος κρατοῦσε τὸ σταυρὸ τῆς Μ. Παρασκευῆς. Μπροστά του ὁμως προπορευόταν ἓνας «ἄλλος», προφανῶς ἀνώματος τύπος, ποὺ χειρονομοῦσε καὶ ἀσχημονοῦσε ἀσεβέστατα. Τὸ περιστατικὸ σημείωσε ὁ διερχόμενος ἐκείνη τὴ στιγμή πρῶην Πρωθυπουργὸς Γ. Ράλλης, ὁ ὁποῖος καὶ παρεκάλεσε ἓνα κληρικὸ νὰ ἐνημερώσει σχετικὰ τὸν Ἀρχιεπίσκοπον!

ΚΕΝΤΡΙΚΗ ΔΙΑΘΕΣΗ ΒΙΒΛΙΩΝ

Τὸ βιβλιοπωλεῖο τῆς Ἀποστολικῆς Διακονίας ἔχει καὶ τὴν ΚΕΝΤΡΙΚΗ ΔΙΑΘΕΣΗ τῶν βιβλίων:

* ΕΡΜΗΝΕΙΑΙ ΕΥΣΕΒΕΙΣ περὶ ΜΙΜΗΣΕΩΣ ΧΡΙΣΤΟΥ, μὲ στόχασες πνευματικαῖς καὶ κατάνυξιν εἰς κάθε κεφάλαιον. Προνοία τοῦ Μητροπολίτου Γρεβνῶν Σεργίου.

* Η ΖΩΗ ΕΚ ΤΑΦΩΝ. Αὐθεντικὲς μαρτυρίες τῆς θαυμαστῆς φανερώσεως τῶν ἁγίων Ραφαήλ, Νικολάου καὶ Εἰρήνης. Τοῦ Μητροπ. Γουμνίσσης Δημητρίου.

* ΣΥΜΒΟΛΗ ΣΤΗΝ ΤΕΛΕΤΗ ΛΗΞΕΩΣ ΤΗΣ ΘΕΩΡΙΑΣ ΤΗΣ ΕΞΕΛΙΞΕΩΣ, ἢ πὸς οἱ ἐξελικτικοὶ ἐλίσσονται γιὰ νὰ πείσουν ὅτι τὰ εἶδη ἐξελίσσονται. Τοῦ Γιάννη Κωστόφ, φυσικοῦ.

* ΕΞΩ ΑΠΟ ΤΑ ΤΕΙΧΗ: ΑΘΗΝΑΓΟΡΑΣ Α' Ο ΟΙΚΟΥΜΕΝΙΚΟΣ ΠΑΤΡΙΑΡΧΗΣ. Τοῦ διατελ. Καθηγητοῦ Ἄθαν. Δεληκωστοπούλου.

* ΟΡΘΟΔΟΞΙΑ, Η ΣΥΓΧΡΟΝΗ ΠΡΟΚΛΗΣΗ. Τοῦ ἰδίου.

* Η ΧΡΙΣΤΙΑΝΙΚΗ ΙΕΡΩΣΥΝΗ (ἀπὸ ἱστορικῆς ἀπόψεως τῶν δέκα πρώτων αἰῶνων μ.Χ.). Τοῦ ἐπισκόπου Κατάνης Ἰακώβου (Πηλῆλη).

* Ο ΘΕΟΣ (κατὰ τὴν Φιλοσοφίαν, τὴν Ἀγ. Γραφὴν καὶ τὴν Χριστιανικὴν Θεολογίαν). Τοῦ ἰδίου.

* Η ΑΓΙΑ ΓΡΑΦΗ (Φύσις καὶ σημασία, Ἱστορία καὶ Φιλολογία, Θεολογία καὶ Ἐσχατολογία, Φιλοσοφία καὶ Ἠθική, Κανονικότης καὶ περιγραφὴ περιεχομένων). Τοῦ ἰδίου.

* Η ΜΑΚΕΔΟΝΙΑ, Ο Μ. ΑΛΕΞΑΝΔΡΟΣ ΚΑΙ Η ΕΛΛΗΝΙΣΤΙΚΗ ΕΠΟΧΗ. Τοῦ ἰδίου.

* ΤΙ ΕΙΝΑΙ Ο ΧΡΙΣΤΙΑΝΙΣΜΟΣ. Τοῦ ἰδίου.

* «ΔΙΑ ΧΕΙΡΟΣ ΒΑΣΙΛΙΟΥ ΤΣΟΤΣΩΝΗ. Ἁγιογραφίες - Ψηφιδωτὰ - Εἰκόνες. (Λεύκωμα, σὲ πολυτελὴ ἔκδοση).

ΑΠΑΝΤΗΣΕΙΣ ΣΕ ΛΕΙΤΟΥΡΓΙΚΕΣ, ΚΑΝΟΝΙΚΕΣ ΚΑΙ ΑΛΛΕΣ ΑΠΟΡΙΕΣ

Τοῦ κ. **ΙΩΑΝΝΟΥ ΦΟΥΝΤΟΥΛΗ**, Καθηγητοῦ Παν/μίου Θεσσαλονίκης

Ἀπὸ ὅσα ἀνωτέρω γράψαμε ἄρχισε ἤδη νὰ διαφαίνεται ὅτι ἡ ἐκτάκτως πανηγυρική καὶ δοξολογική ἐπιφώνηση τοῦ «Ἀλληλοῦῖα» ἦταν εὐκόλο νὰ διολισθήσει πρὸς ἄλλες δευτερογενεῖς ἔννοιες ἂν ἡ ἔρμηνεία ἔρχιγε τὸ βάρος γιὰ λόγους πνευματικῆς οἰκοδομῆς πρὸς τὰ συνεπαγόμενα τῆς δοξολογίας τοῦ Θεοῦ καὶ πρὸς τὶς προϋποθέσεις τῆς. Ἡ ἀπόσταση μεταξύ δοξολογίας καὶ κατανύξεως εἶναι μὲν μεγάλη, ἀλλὰ ὄχι καὶ ἀγεφύρωτη.

Ἔτσι, ἐνῶ ἀπὸ τοὺς παλαιότερους ἔρμηνευτὲς τονίζεται σύμφωνα μὲ τὴ γραμματικὴ ἔννοια ὁ δοξολογικὸς χαρακτήρας τῆς ψαλμωδίας τοῦ «Ἀλληλοῦῖα», ἀπὸ μεταγενεστέρους ὑπογραμμίζεται ἡ ὑπονοουμένη ἔννοια τῆς παρουσίας καὶ τῆς κρίσεως τοῦ Θεοῦ. Ἀπὸ τοὺς πρώτους ἀναφέρουμε τὸν Μέγα Ἀθανάσιο, τὸν Εὐσέβιο Καισαρείας καὶ τὸν Ψ. Διονύσιο Ἀρεοπαγίτη. «Ἔστι δὲ τὸ “Ἀλληλοῦῖα” αἶνος τῷ ἁοράτῳ», «τὸ γὰρ “ἄλληλου” ἔρμηνεύεται αἰνεῖτε, τὸ δὲ “ῖα” τὸν Κύριον» (Ἀθανασίου Ἀλεξανδρείας, Εἰς τοὺς ψαλμοὺς ρδ' καὶ ρδ'). «Τὸ “Ἀλληλοῦῖα” αἶνον Κυρίου σημαίνει, οὕτως γὰρ ἔρμηνεύεται ἡ λέξις», «ἔστι δὲ τὸ “Ἀλληλοῦῖα” παρακείμεσις μυστική, πρὸς τὴν τοῦ Θεοῦ ὑμνωδίαν τὴν ἀκοὴν ἐπεγεύρουσα ἵνα τοιοῦτον ἦ τοῦτο τὸ σημαίνονμενον “Αἰνεῖτε τὸν Κύριον”. Ἐν οἷς γὰρ μέρεσι τῆς ἁγίας Γραφῆς αὕτη πρόσκειται ἡ φωνὴ ἢ λέγουσα “Αἰνεῖτε τὸν Κύριον”, διὰ τοῦ “Ἀλληλοῦῖα” ἐν ταῖς ἑβραϊκαῖς φωναῖς τὸ τοιοῦτον σημαίνεται. Τὸ μὲν “ἄλληλου” αἶνος νοεῖται ὡς εἰς Θεὸν τὴν ἀναφορὰν ἔχει, τὸ δὲ “ῖα” ἐν τῶν ἔρμηνευτικῶν τῆς φύσεως τῆς θείας ἐστὶν ὄνομα. Ὅλον δὲ κοινῇ τὸ “Ἀλληλοῦῖα” “Αἶνος Θεοῦ” ἔρμηνεύεται» (Εὐσεβίου Καισαρείας, Εἰς τὸν ρμ' καὶ ρδ' ψαλμόν). «Τὸ δὲ ἱερὸν τῆς τῶν θεολόγων προφητῶν ἐπιπνοίας μελωδήμα φασιν οἱ τὰ ἑβραϊκὰν εἰδότες τὸ “Αἶνος Θεοῦ” δηλοῦν ἢ τὸ “Αἰνεῖτε τὸν Κύριον”» (Διονυσίου, Περί ἐκκλησιαστικῆς Ἱεραρχίας Δ' 12).

Στὸν τονισμὸ ἐξ ἄλλου τῆς ἐννοίας τοῦ «Ἀλληλοῦῖα» ὡς σημαντικῆς τῆς παρουσίας καὶ τῆς κρίσεως τοῦ Θεοῦ συνετέλεσε προφανῶς ἡ ἀρχαιότατη συνήθεια τῆς ψαλμωδίας τοῦ ὡς προκειμένου τοῦ εὐαγγελικοῦ ἀναγνώσματος. Μὲ τὴν ἀνάγνωση τοῦ Εὐαγγελίου εἶναι μέσα στὴ σύναξη παρῶν ὁ ἴδιος ὁ Χριστός, πού εὐαγγελίζεται, διδάσκει, πράττει, πάσχει, ἀνίσταται, μ' ἓνα λόγο ἐνεργεῖ τὰ πρὸς σωτηρίαν τοῦ κόσμου. Τὸ «Ἀλληλοῦῖα» ὡς προτασσόμενο τοῦ Εὐαγγελίου εἶναι «μνημικόν» τῆς παρουσίας τοῦ Χριστοῦ. Στὴν προώθηση τῆς ἔρμηνείας αὐτῆς συνέβαλε καὶ ἡ μὴ ἀκριβὴς γνώση τῆς γραμματικῆς τῶν ἐννοίας, λόγω ἀγνοίας τῆς ἑβραϊκῆς γλώσσας. Ἔτσι κατὰ τὸν Ψ. Σωφρόνιο Ἱεροσολύμων τὸ «Ἀλληλοῦῖα» ἔρμηνεύεται: «τὸ μὲν “ἄλ” ἐφάνη, τὸ δὲ “ἦλ” ὁ Θεός, τὸ “οῦῖα” αἰνεῖτε τὸν ζῶντα Θεόν» («Λόγος περιέχων τὴν ἐκκλησιαστικὴν ἅπασαν ἱστορίαν...» ιη'). Ὁ Γερμανὸς Κωνσταντινουπόλεως εἶναι ἀναλυτικότερος:

«Τὸ “Ἀλληλοῦῖα” βοᾷ Δαβὶδ καὶ λέγει: “Ὁ Θεὸς ἡμῶν ἐμφανῶς ἤξει καὶ πῦρ ἐνώπιον αὐτοῦ προπορεύσεται... Τῇ γὰρ ἑβραϊκῇ διαλέκτῳ ἔστι τὸ “ἄλ” ἔρχεται, ἐφάνη· τὸ δὲ “ἦλ” ὁ Θεός· τὸ δὲ “οῦῖα” αἰνεῖτε καὶ ὑμνεῖτε τὸν ζῶντα Θεόν. Ἄλλως: “ἄλ” ὁ Πατήρ, “ἦλ” ὁ Υἱός, “οῦῖα” τὸ Πνεῦμα τὸ ἅγιον. “Ἀλληλοῦῖα” Θεὸς ἰσχυρός, κραταιός, αἶνος Θεοῦ, αἰνεῖτε τὸν ὄντα Θεόν. Ἄλλως: “Ἀλληλοῦῖα” αἶνος τῷ ὄντι Θεῷ. Ἄλλως: “Ἀλληλοῦῖα” θεῖον αἶνον σημαίνει τρισσῶς διὰ τὴν τρισπόστατον Πατρός, Υἱοῦ καὶ ἁγίου Πνεύματος ἐνιαίαν θεότητα. Ἄλλως: “Ἀλληλοῦῖα” κῆρυξ τοῦ Εὐαγγελίου κράζων ὁ Κύριος ἔρχεται. Ἄλλως: “Ἀλληλοῦῖα” αἰνέσατε, ὑμνήσατε» (Ἱστορία ἐκκλησιαστικῆ καὶ μυστικῆ θεωρίας).

Ὁ ἅγιος Συμεὼν Θεσσαλονίκης, γνωρίζοντας καὶ ἐπιλεκτικὰ συνδυάζοντας ὅλες αὐτὲς τὶς παλαιότερες ἔρμηνειες, ἔρμηνεύει ὅτι ἡ πρὸ τοῦ Εὐαγγελίου ψαλμωδία τοῦ «Ἀλληλοῦῖα» «αἶνον Θεοῦ καὶ ἐπιδημίαν θείας χάριτος» σημαίνει, «ἥτις ἐστὶν ἡ τοῦ Εὐαγγελίου ἀνάγνωσις» (Ἐρμηνεία..., 66). Στὸ «Διάλογόν» τοῦ δὲ μᾶς δίνει ἓνα ὠραιότατο σχολιασμὸ στὸ «πολυμνητον... ἄσμα, τὸ “Ἀλληλοῦῖα”» καὶ στὴ λειτουργικὴ του χρῆσις: «Τοῦτο δὲ τὸ ἄσμα, τὸ “Ἀλληλοῦῖα”, οἱ ἐμπνεόμενοι τῷ ἁγίῳ Πνεύματι ἔλεγον προφηταί, ὁ δὲ ἐπιδημίαν Θεοῦ σημαίνει καὶ τὸ ἔρχεται ὁ Θεὸς καὶ τοῦτον αἰνεῖτε, προφητικῶς τεθεῖναι καὶ ἀδόκονον διὰ τὸ μέλλειν τὸν Κύριον ἔρχεσθαι καὶ κατὰ τὴν πρώτην αὐτοῦ καὶ τὴν δευτέραν παρουσίαν καὶ τὴν χάριν αὐτοῦ ἀεῖποτε ἀποστέλλειν ἐν ἡμῖν ἐν ἁγίῳ Πνεύματι. Διὸ καὶ αἰεὶ τὸ ἄσμα τοῦτο ἢ Ἐκκλησία μελωδεῖ, τὸν Χριστὸν λαβοῦσα καὶ ἐξ οὐρανοῦ τοῦτον ἐκδεχομένη» (κεφ. 63. Πρβλ. καὶ κεφ. 111 καὶ 347).

Πάντως σ' ὅλους αὐτοὺς τοὺς ὑπομνηματισμοὺς τοῦ «Ἀλληλοῦῖα», παρὰ τὸν τονισμὸ τῆς θείας παρουσίας, δὲν παύει νὰ ἐξαίρεται καὶ ὁ πανηγυρικὸς καὶ δοξολογικὸς τοῦ χαρακτήρας, ἢ ἀρχικὴ του δηλαδὴ ἔννοια.

Κατηγορηματικὸς στὸ σημεῖο αὐτὸ εἶναι ὁ ἱερός Νικόλαος Καβάσιλας, πού συγκρίνοντας τὸ πρὸ τοῦ Ἀποστόλου τρισάγιο, ὅπου «μετὰ ἱεσισίας ὁ ἕμνος πρόσκειται γὰρ τὸ “ἐλέησον”», μὲ τὸ πρὸ τοῦ Εὐαγγελίου «Ἀλληλοῦῖα», ἐπισημαίνει ὅτι «καθαρὰν ἱεσισίας ποιούμεθα τὴν ὑμνωδίαν, ἵνα μάθωμεν ὡς ὁ Χριστὸς διὰ τοῦ Εὐαγγελίου σημαίνεται, ὃν τοῖς εὐρουσῖν ἅπαν τὸ ζητούμενον ἐν χερσίν. Καὶ γὰρ ὁ νυμφίος ἐνδον καὶ οὐ χρεῖα ἱκετεύειν αὐτοὺς περι οὐδενός, πάντα ἔχοντας. Ὡσπερ οὐδὲ νηστεύειν τοὺς υἱοὺς τοῦ νυμφῶνος εἰκός, ἐφ' ὅσον μετ' αὐτῶν ἐστὶν ὁ νυμφίος, ἀλλὰ τοῦτο μόνον, σέβειν αὐτὸν καὶ ὑμνεῖν. Ἐπεὶ καὶ ὁ τῶν ἀγγέλων ἕμνος, οἷον αὐτὸν οἱ προφηταὶ διδάσκουσι, διὰ τὸν αὐτὸν λόγον, τοῦτ' αὐτὸ μόνον ἕμνος ἐστίν, ἱεσισίας ἀπηλλαγμένους ἀπάσης» (Εἰς τὴν θεῖαν λειτουργίαν ΚΓ').

(Συνεχίζεται)

ΒΑΣΙΛΕΙΟΣ ΝΙΚΟΛΑΪΔΗΣ († 1985)

Ἄρχων Πρωτοψάλτης τῆς Μεγάλης τοῦ Χριστοῦ Ἐκκλησίας*

Τοῦ Πρωτοπρ. κ. Σεραφεῖμ Φαράσογλου

Ἐδῶ θὰ ἔπρεπε νὰ γίνει καὶ ἡ διάκριση τῶν ὄρων «ὕφος πατριαρχικὸ» καὶ «πατριαρχικὴ παράδοση».

«Ὑφος πατριαρχικὸ» εἶναι αὐτὸ ποὺ διατηρήθηκε διὰ μέσου τῶν αἰῶνων διαδοχικὰ καὶ μὲ τὴν ἀκοή, καὶ ψάλλεται μέσα στὸν Πατριαρχικὸ Ναό, ἀλλὰ καὶ σὲ ὄλους τοὺς Ναοὺς τῆς Κωνσταντινουπόλεως ἐξ οὗ καὶ «Κωνσταντινουπολίτικο ὕφος», ἀκόμη δέ, κατ' ἐπέκταση, καὶ σ' ὅλη τὴν Ἑλλάδα καὶ τὴν Ὁρθόδοξη Ἐκκλησία ἐν γένει, ἀρκεῖ νὰ ἔχει ἀκούσει καὶ διδαχθεῖ ὁ ψάλλον. Φεύγει, γιὰ παράδειγμα, κάποιος ψάλτης ἀπὸ τὴν Πόλη καὶ πάει στὴν Ἀμερική ἢ στὴ Σουηδία, ὅπου ὑπῆρθε ὡς Ἐφημέριος τοῦ Μητροπολιτικοῦ ναοῦ καὶ εἶχα Πρωτοψάλτη ἐν Κωνσταντινουπόλει μὲ ἄριστο Βυζαντινὸ, Ἐκκλησιαστικὸ, Πατριαρχικὸ ὕφος, καὶ μὲ αὐτὸ τὸν τρόπο μεταφέρει τὸ ὕφος ὑπερῶρια.

Ὅσο γιὰ τὸ ὕφος. Ποιὸ εἶναι αὐτὸ τὸ ὕφος; Δὲν εἶναι τοῦ παρόντος. Μὲ δύο λόγια μόνο. Εἶναι ὁ τρόπος τῆς ἀπαγγελίας καὶ ὄχι ὁ τρόπος τῆς ἐκτέλεσεως τῶν διαφόρων ποιητικῶν χαρακτήρων, ὅπως ὑποστηρίζουν μερικοί. Ἄλλο ὕφος, ἄλλο ἐκτέλεση. Μπορεῖ νὰ ἐκτελεῖς καὶ νὰ μὴν ἔχεις ὕφος, ἢ τὸ ἀντίθετο. «Πρέπει νὰ εἶσαι γεννημένος ψάλτης, πρέπει νὰ εἶσαι προικισμένος μὲ ψαλτικὴ φωνὴ καὶ νὰ ἔχεις ἀκούσει», ἔλεγε ὁ Προΐγγος.

«Πατριαρχικὴ παράδοση» εἶναι τὰ μαθήματα καὶ οἱ γραμμὲς ἐκεῖνες — ἂχ αὐτὲς γραμμὲς, οἱ ὥραιες αὐτὲς πατριαρχικὲς γραμμὲς — ποὺ αὐστηρὰ καθιερώθηκαν νὰ ψάλλωνται ἔτσι ΜΕΣΑ στὸν Πατριαρχικὸ Ναό.

Τὶς γραμμὲς αὐτὲς, ποὺ διαμορφώθηκαν καὶ ἀποδεκατίστηκαν μὲ τὸ πέρασμα τοῦ χρόνου καὶ διατηρήθηκαν ἀπὸ μνήμης, παραδόθηκαν ἀπὸ στόματος σὲ στόμα, καὶ πρῶτος ὁ Προΐγγος, ποὺ ὅπως λέγει στὸν πρόλογο τῆς Μουσικῆς Κυψέλης του, ὅτι «ὑπέικων εἰς τὰς ἐπαινελημμένας παρακλήσεις πολλῶν φίλων καὶ προσφιλῶν μαθητῶν» τίς κατέγραψε στὰ Μουσικὰ κείμενά του ποὺ ἐξέδωκε, ὅσα πρόλαβε, στὴν «Φόρμιγγα», ἥτοι, τὴν Μεγάλῃ Ἑβδομάδα, τὴν Μουσικὴ Κυψέλη καὶ τὸ Ἀναστασιαμάριο, καὶ ποὺ ἀργότερα συνέχισε τὸ ἔργο του ὁ Στανίτσας μὲ τὸ Τριώδιο ποὺ ἐξέδωκε.

Γιὰ παράδειγμα, ὅσοι ἐνδιαφέρονται ἄς συγκρίνουν πῶς εἶναι γραμμὲνο τὸ «ὄτε δέ» στὸ «Ὅτε κατήλθες», τὸ «στερεώσας» στὸ «Τῆς πίστεως», τὸ «εἰς νυμφῶνα» στὸ «Ὁ τῆς ψυχῆς ραθυμία» καὶ ἄλλα πολλά.

Ἔτσι, λοιπόν, ὅταν ψάλλει ὁ Πρωτοψάλτης καὶ ὁ Λαμπαδάριος τοῦ Πατριαρχείου τίς γραμμὲς αὐτὲς, οἱ

μελωδίες ποὺ βγαίνουν ἀπὸ τὸ στόμα του εἶναι τὰ ΔΟΓΜΑΤΑ τῆς Βυζαντινῆς Μουσικῆς καὶ ταυτίζονται «ὕφος πατριαρχικὸ» καὶ «πατριαρχικὴ παράδοση».

Ὁ ἀείμνηστος, λοιπόν, Νικολαΐδης εἶχε κατ' ἐξοχὴν αὐτὸ τὸ ΔΟΓΜΑ, σὰν βάση τῆς ψαλτικῆς του δεινότη-
τας.

Δίδαξε καὶ διηύθυνε σὲ πολλὲς ἐμφανίσεις τὴν Μεγάλῃ Χορωδία τοῦ Συνδέσμου τῶν Μουσικοφίλων τῶν Κωνσταντινουπολιτῶν, ποὺ καθόλου δὲν διέφερε σὲ ποιότητα καὶ σὲ στάθμῃ ἀπὸ ἐκεῖνες τοῦ Προΐγγου καὶ τοῦ Στανίτσα.

Δίδαξε ἀκόμη ὡς Καθηγητὴς τὴν Βυζαντινὴ Μουσικὴ στὴ Θεολογικὴ Σχολὴ τῆς Χάλκης ἀπὸ τὸ σχολικὸ ἔτος 1957-1958 καὶ ἐξῆς, διαδεχθεὶς τὸν προκατόχου τοῦ Κωνσταντῖνου Προΐγγου. Ἐπίσης, ἐπὶ 27 ἔτη ὡς Καθηγητῆς τῆς Εὐρωπαϊκῆς Μουσικῆς στὰ Γυμνάσια τῆς Πόλης, Μεγάλῃ τοῦ Γένους Σχολὴ καὶ Ζωγράφου, ἀναδείξας πλῆθος μαθητῶν καὶ θαυμαστῶν του. Ἐνας ἀπὸ τοὺς μαθητὲς του, ὁ Παναγιώτης Κουτράς σὲ μιὰ ραδιοφωνικὴ ἐκπομπὴ τοῦ Λυκούργου Ἀγγελόπουλου ἀνέφερε πολὺ χαρακτηριστικὰ ὅτι: «τοῦ ἄρεσε πολὺ τὸ Διδασκάλου νὰ συναναστρέφεται μὲ τοὺς φοιτητὰς τῆς Θεολογικῆς Σχολῆς καὶ προσπαθοῦσε εἴτε ἀστεειυόμενος εἴτε σοβαρολογώντας νὰ τοὺς προσελκύσει πρὸς τὴν ἐκκλησία καὶ τὸ Ἀναλόγιο».

Οἱ μαθητὲς του εἶναι πάρα πολλοί, ποὺ διαπρέπουν σήμερα στὸ Ἀναλόγιο, τόσο στὴν Κων/πολὴ ὅσο καὶ ἐδῶ στὴν Ἑλλάδα. Δὲν ἀναφέρω ὀνόματα, περιορίζομαι μόνο στὸν Πρωτοψάλτη καὶ Χοροῶρη τῆς σημερινῆς Χορωδίας Γρηγόρη Νταραβάνογλου, ποὺ μὲ τὴν προτροπὴ καὶ παρότρυνση τοῦ σεβαστοῦ μας Μουσικολόγου, Καθηγητοῦ καὶ Πρωτοψάλτου κ. Γεωργίου Τσατσαρώνη ἀνέλαβε τὴν διδασκαλία τῆς Μουσικῆς Σχολῆς του καὶ μεταφέρει καὶ μεταδίδει ἐκεῖ στοὺς μαθητὲς, στὸ φυτώριο αὐτὸ τῆς Βυζαντινῆς Μουσικῆς, μὲ πολὺ ἐπιτυχία, τὸ γνήσιο Πατριαρχικὸ ὕφος καὶ τὴ σωστὴ ἐκτέλεση, ὅπως τὰ παρέλαβε καὶ τὰ διδάχθηκε ἀπὸ τὸ Δάσκαλό του.

Συγγράμματα τοῦ Νικολαΐδη: Ὅλα ἐκδόθηκαν στὴν Πόλη.

* Λειτουργικὰ (1961)

* Ἐπίτομον Ἀναστασιαμάριον τοῦ Ὁρθρου (1966)

* Τὰ ἕνδεκα Ἑωθινὰ (1966)

* Ἀνθολογία Λειτουργικῶν (1967)

* Ὁ Κατανυκτικὸς Ἑσπερινὸς (1968)

* Τὸ Μέγα Ἀπόδειπνον — Ἡ θεία Λειτουργία τῶν Προηγιασμένων — Ὁ Ἀκάθιστος Ὕμνος (1968)

* Συνέχεια ἀπὸ τὴ σελ. 349 τοῦ ὑπ' ἀρ. 16 τεύχους.

- * Σύντομοι Καταβασίαι (1969)
- * Άναστασιματάριον τοῦ Ἑσπερινοῦ (1971)
- * Μεγάλη Ἑβδομάς (1971)
- * Κοινωνιὰ (1973)
- * Ὁ Ἑσπερινὸς (1980). Καὶ τέλος,
- * Διάφοροι Ψαλμοὶ (1982) ἐπὶ τῇ εὐκαιρίᾳ ἐκτάκτων γεγονότων τοῦ Οἰκουμενικοῦ Πατριαρχείου.
- Ἄκόμη ἀνέκδοτα ἔργα του:
- * Συγκριτικὴ μελέτη Εὐρωπαϊκῆς καὶ Τουρκικῆς Μουσικῆς.
- * Τόμος γιὰ τὴν Τουρκικὴ Μουσικὴ, καὶ
- * Θεωρητικὸ Βυζαντινῆς Μουσικῆς.

Τὰ ἔργα του ὅλα τὰ διακρίνει ἡ πιστότητα στὴν παράδοση καὶ στὰ κελεύσματα τῆς Μεγάλης Ἐκκλησίας. Καὶ τοῦτο εἶναι φυσικὸ ἐφ' ὅσον ὁ μέγας Δάσκαλος ἔγραφε πάντοτε ὑπακούοντας στὴν καλλιτεχνικὴ ψυχὴ τοῦ ποῦ τοῦ ἐπανελάμβανε πάντοτε τὸ «στήκετε καὶ κρατεῖτε τὰς παραδόσεις... ἃ δὲ ἐμάθετε καὶ παρελάβετε καὶ ἠκούσατε καὶ ἴδετε... ταῦτα πράσσετε» (Β' Θεσσα. 2,15 καὶ Φιλίπ. 4,9). Ἐτήρησε μάλιστα τὶς ἀρχὲς καὶ διδασχὲς τοῦ Διδασκάλου του, τοῦ Πρίγγου, ὁ ὁποῖος στὸν Πρόλογο τῆς Μουσικῆς Κυψέλης του σημειώνει: «Πᾶσα ἐποχὴ δικαιούται νὰ δημιουργήσῃ τὸν αἰῶνα τῆς καὶ τὴν μουσικὴν τοῦ αἰῶνος τῆς. Ἄλλ' ἡ μουσικὴ αὕτη ὀφείλει νὰ μὴ ἀπομακρύνῃται ἀπὸ τὰ παραδεδομένα, ἀπὸ αὐτὰ τὰ ὁποῖα φέρουν τὴν σφραγίδα τῆς ἀρχαιοπρεποῦς σεμνότητος τῶν μεγαλειωδῶν βυζαντινῶν προτύπων, ὀφείλει νὰ συμφωνῇ πρὸς τὴν ἀπὸ τῶν αἰῶνων τηρουμένην γραμμὴν ὕψους καὶ ἐκτελέσεως τῆς ἐκκλησιαστικῆς ἡμῶν μουσικῆς, καὶ κυρίως τὸ θρησκευτικὸν αἶσθημα τῶν ἀκροωμένων πιστῶν».

Εἶναι πολὺ μεγάλη εὐτυχία καὶ τύχη γιὰ ὄσους ἀσχολοῦνται μὲ τὴν Βυζαντινὴν Μουσικὴν τὸ γεγονὸς ὅτι ὁ ἀείμνηστος ΝΙΚΟΛΑΪΔΗΣ ἀκούεται στοὺς Δίσκους - Ἄλμπουμ, ποῦ κυκλοφόρησαν μὲ ἐπιμέλεια τοῦ Μουσικολόγου Καθηγητοῦ Γρηγόρη Στάθη, ἀπὸ τὸ Ἑλληνικὸ Πολιτιστικὸ Κέντρο Λονδίνου, ἀπὸ ζωντανὴ ἠχογράφηση στὸν Πατριαρχικὸ Ναὸ τὸ ἔτος 1981-1982. Οἱ Δίσκοι αὐτοὶ εἶναι: «Τὰ πάθη τὰ Σεπτὰ», «Τὸ Δωδεκαήμερον» καὶ «Ὁ Ἀκάθιστος Ὑμνος μὲ τὴν Κυριακὴ τῆς Σταυροπροσκυνήσεως».

Τὴν προσωπικότητα τοῦ ΝΙΚΟΛΑΪΔΗ χαρακτηρίζει καὶ συμπληρώνει ἀκόμη καὶ ἡ ἐμφάνιση καὶ ἡ ἀμφίεσή του, ποῦ ἦταν ἀψογος — παραδοσιακός, «φιλόκαλος περὶ τὴν ἐσθῆτα, οὐχὶ δὲ καλλωπιστής» κατὰ τὸν Ἰσοκράτη, κόσμιος, ἀξιοπρεπὴς καὶ ἀριστοκράτης, ὅπως καὶ οἱ προκάτοχοί του.

Ὅμως τὸ πλήρωμα τοῦ χρόνου ἦρθε. Ὁ ΒΑΣΙΛΕΙΟΣ ΝΙΚΟΛΑΪΔΗΣ, ὁ ΜΕΓΑΛΟΣ Ἄρχων Πρωτοψάλτης τῆς Μεγάλης τοῦ Χριστοῦ Ἐκκλησίας ἐξέλιπε. Ὁ θάνατός του προήλθε ἀπὸ καρδιακὴ προσβολὴ τὴν 4ῃ Ἰανουαρίου 1985.

Ἡ κηδεῖα του ἐψάλη, κατὰ τὴν τάξιν, ἀπὸ τὸν Πα-

τριαρχικὸ Ναὸ, ἐνῶ ὁ Οἰκουμενικὸς Πατριάρχης Δημήτριος, συμπροσευχόταν στὸ Ἅγιο Βῆμα, καὶ ἐμπροσπεῖτο στὸ παραθρόνιο ἀπὸ τὸν Μέγα Ἀρχιδιάκονο Κύριλλο, νῦν Μητροπολίτη Σελευκείας, καὶ στὸ τέλος εὐλόγησε τὸν σεπτὸ νεκρὸ εὐχηθεὶς τὸ «αἰωνία ἡ μνήμη» τοῦ «ἀφοσιωμένου καὶ πιστοῦ τέκνου τῆς Μητρὸς Ἐκκλησίας καὶ ἀξίου τετιμημένου ὀφφικιάλου αὐτῆς».

Τὴν κηδεῖα ἐτέλεσε ὁ Σεβ. Μητροπολίτης Μύρων Χρυσότομος, ὁ νῦν ἅγιος Ἐφέσου καὶ «πρῶτος τῆ τάξεως», συμπαραστατούμενος ἀπὸ τοὺς Σεβασμιωτάτους Μητροπολίτας Κολωνίας Γαβριὴλ καὶ Πέργης Εὐάγγελον.

Τὸν ἐπικηδεῖο ἐξεφώνησε ὁ Δευτερεύων τῶν Πατριαρχείων Δημήτριος, νῦν Μητροπολίτης Σεβαστείας, μαθητῆς του καὶ αὐτός, ὁ ὁποῖος μεταξὺ ἄλλων εἶπε πολὺ συγκινητικὰ τὰ ἑξῆς: «Ὁ μακαριστὸς δὲν ἦτο ἀπλῶς ταπεινόφρων, ἦτο ταπεινὸς μὲ ὅλο τὸ μεγαλεῖο καὶ τὴν σημασία τοῦ χαρακτηρισμοῦ τοῦτου. Ταπεινὸς μέχρι σημείου πολλὰκις νὰ παρεξηγεῖται, καὶ εὐθὺς ἀμέσως νὰ θαναμάζεται. Εἶναι κοινὸν πιστεύω τὸ γεγονὸς ὅτι, ἄνθρωπος τῆς καταρτίσεως, τοῦ τίτλου καὶ τῆς μεγάλης φήμης τοῦ Νικολαΐδη, τόσοσιν ταπεινός, δυσκόλως συναντᾶται εἰς τὴν κοινωνίαν. Ὁ Βασίλειος Νικολαΐδης ὑπῆρξε ἀπὸ τοὺς ἐλαχίστους μουσικούς, τοὺς πραγματικὰ διακόνους τοῦ ἱεροῦ ἀναλογίου. Ὑπῆρξε καθ' ὅλην τὴν διάρκειαν τῆς ζωῆς του πρῶτα «ὑπόδειγμα ἀνθρωπιάς» καὶ μετὰ, πολὺ μετὰ, μουσικὸς ὑψηλοῦ ἐπιπέδου, καὶ χοράρχης καὶ καθηγητῆς καὶ πρωτοψάλτης.

Ὁ μακαριστὸς πρωτοψάλτης Νικολαΐδης, ἐνταφιάσθηκε στὸ Κοιμητήριον τοῦ ἁγίου Ἐλευθερίου στὰ Ταταῦλα καὶ ἡ ψυχὴ του ἀναπαύεται κοντὰ στὸ Θεό, ποῦ τὸν ὑμολογοῦσε σὲ ὅλη τὴ ζωὴ του.

Ἐτσι «ἐξεμέτρησε τὸ ζῆν», «εὐάρεστος τῷ Θεῷ γινόμενος» καὶ «ἠγαπήθη ζῶν» (Σοφ. Σολ. 4,10), «κατέλιπεν ὄνομα, ἐκδηγήσασθαι ἐπαίνους» (Σοφ. Σειράχ μδ', 8).

Ἀπὸ τὴν πρωτοψαλτία καὶ διδασκαλία τοῦ Νικολαΐδη, ἐμεῖς οἱ μαθητῆς του, μάθαμε νὰ ψάλλουμε, μάθαμε τὴ θεωρίαν καὶ τὴν πράξιν, μάθαμε ὅμως καὶ τὴν ταπεινοφροσύνην, μάθαμε πῶς νὰ παραμερίζουμε τὶς συμφορὰς, πῶς νὰ κάνουμε τὸ δύσκολον εὐκόλον, τὸ μορφασμὸ μειδίαιμα.

Ὁ ὁμιλῶν αὐτῇ τῇ στιγμῇ εἶναι «ὁ φίλος τοῦ Νυμφίου», βρῖσκεται ἀντάμα μὲ τὸν ἀείμνηστο «ὁ μαθητῆς τοῦ Διδασκάλου», ὁ «φίλος καὶ Διδάσκαλος» μαζί.

Τὴν στιγμῇ αὐτῇ ἀναλογίζομαι καὶ ἀκούω τοὺς λόγους τοῦ Ἰωάννου τοῦ Βαπτιστοῦ νὰ λέγει: «ὁ ἔχων τὴν νύμφην νυμφίος ἐστίν, ὁ δὲ φίλος τοῦ Νυμφίου, ὁ ἐστηκώς, καὶ ἀκούων αὐτοῦ, χαρὰν χαίρει διὰ τὴν φωνὴν τοῦ Νυμφίου» (Ἰωάν. 3,29).

Ἡ χαρὰ μου εἶναι «πεπληρωμένη».

Μίλησα γιὰ τὸν ΝΙΚΟΛΑΪΔΗ.

Εὐχαριστῶ ποῦ με ἀκούσατε.

(Τέλος)

Ο ΚΡΑΤΟΥΜΕΝΟΣ ΚΑΙ Η ΟΙΚΟΓΕΝΕΙΑ ΤΟΥ 'Ανθολόγιο «έγκλειστης» λογοτεχνίας

Τού κ. ΑΛΕΞΑΝΔΡΟΥ Μ. ΣΤΑΥΡΟΠΟΥΛΟΥ
'Αναπλ. Καθηγητού τού Πανεπιστημίου 'Αθηνών

Η ΟΜΟΡΦΗ ΓΥΝΑΙΚΑ ΤΟΥ ΦΥΛΑΚΙΣΜΕΝΟΥ

Θυμάσαι, πού διαβαίναμε,
πιασμένοι χέρι - χέρι,
εύτυχισμένοι και οί δυο
στου έρωτα τ' άστέρι;

Στά μάτια σαν με κοιτάζες
«είσαι όμορφη πολυ»
μου έλεγες περήφανος
και μου 'δινες φιλι.

Κι ύστερα παντρευτήκαμε.
Και κάναμε παιδάκι.
Και δούλευες και δούλευα
με φλογερο μεράκι.

Μα ήλθ' ή ώρα ή κακή.
Μας τσάκισεν ή μπόρα.
'Εσυ μέσα στη φυλακή,
κι εγώ άπ' έξω τώρα.

Μονάχη, με τo γιόκα μας.
Στενάζω νύχτα - μέρα.
'Εγώ χωρις τo ταίρι μου
κι ό γιός χωρις πατέρα.

'Εσκέπασα τo πρόσωπο,
κάνεις να μη με δει.
Παλεύω με τή μοναξιά.
Μοχθώ για τo παιδι.

Σαν βγαίνω μες τή γειτονιά
μετρώ τήν «καλημέρα».
Μόν' στο παιδι μας τ' άλλα παιδιά,
μιλούν για τόν πατέρα.

'Ομως ελπίζω στο Θεό.
Προσεύχομαι πολυ,
Να έλθ' ή ώρα να σε ιδω
στην πατρική αυλή.

Στρατής Χατζηπαναγιώτης

ΣΤΗ ΜΑΝΝΑ ΜΟΥ

Μάννα, μην έλθεις στο κελλι
ποτε να με ζητήσεις.

'Ετσι πως με κατάντησαν
δεν θα μ' αναγνωρίσεις.

Κουρέλι μ' έκαναν φρικτό
και κόψαν τα φτερά μου.
Ουτε καρδιά, ουτε μυαλό
δεν μουμειναν δικά μου.

Μανούλα, αν οί φίλοι μου
ρωτήσουνε για μένα

πές τους πώς πήγα για δουλειά
έκεί στα μαύρα ξένα.

Μάννα, σ' όρκίζω μην τους πείς
πώς μ' ἔχουνε δεμένο
δὲν θέλω νὰ τὸ κλάψουνε
δικό μου πεπρωμένο.

Μαννούλα, ἂν ἡ ἀγάπη μου
ψάξει δικά μου χνάρια,
πές της πώς πήγα στὸ στρατὸ
σὰν τ' ἄλλα παλληκάρια.

Μάννα, σ' όρκίζω μην τῆς πείς
γιὰ τὸ φριχτό μου χάλι.
Δὲν θέλω ἔξ αιτίας μου
νὰ σκύψει τὸ κεφάλι.

Χαράλαμπος Τσαουσίδης

ΜΕΣΑ ΑΠΟ ΤΗΝ ΚΑΡΔΙΑ ΜΟΥ ΣΤΟΝ ΠΑΤΕΡ ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟ!

Πολυαγαπημένε μου Πνευματικὲ Πατέρα,
εὐχομαι ὁ Κύριός μας νὰ σὲ γεμίζει
πάντοτε μὲ τοὺς καρπούς τοῦ Ἁγίου Πνεύματος!
Γιὰ χρόνια τώρα προσεύχομαι καὶ δοξάζω
τὸν Οὐράνιο Πατέρα γιὰ τὴν τιμὴ ποὺ ἔκανε
νὰ μαθητεύσω δίπλα σου γιὰ 1,5 περίπου χρόνο
στὸν Κορυθαλλό!!

Ἄλήθεια! Θεέ μου...

πόσα ἔμαθα μέσα ἀπὸ τὴν σιωπὴ σου,
μέσα ἀπὸ τὴν ἀτέλειωτη ὑπομονή σου
πόση ἀγάπη δὲν ἀντλήσα ἀπὸ τὰ μάτια σου,
πόσο κουράγιο καὶ δύναμη δὲν πήρα ἀπὸ τὴν
εἰρηνικὴ καὶ πονεμένη σου καρδιά!!!

Πόσα μηνύματα δὲν πήρα παρατηρώντας τὰ
δικά σου βήματα ἢ μελετώντας κάθε σου λέξη!!
Πόσα μὲ δίδαξες γλυκὲ μου Πατέρα καὶ δάσκαλε
μέσα ἀπὸ τὴν ἴδια σου τὴν ζωή!

Θὰ ἀκούω πάντα τὰ βήματά σου στοὺς διαδρόμους
τοῦ Κορυθαλλοῦ καὶ ἡ ἀγαπημένη σεπτὴ μορφὴ
σου θὰ μείνει γιὰ
πάντα χαραγμένη πάνω στὴν καρδιά μου, διότι σὺ
ἦσουν τὸ
μεταφορικὸ μέσον, ποὺ χρησιμοποίησε ὁ Κύριός
μας, γιὰ νὰ
μὲ βγάλει, πρὸ εὐκόλα, ἀπὸ τὸν σκοτεινὸ τόπο,
στὸν τόπο τοῦ φωτός!

Μὲ ἄπειρη ἀγάπη καὶ σεβασμό,
ΣΠΥΡΟΣ Μ.

Υ.Γ. Ὁ ἀδελφὸς Ἀνδρέας ἦταν ὁ ξεναγὸς ποὺ
μᾶς ἔδειξε τοὺς δρόμους ποὺ ἔπρεπε νὰ ἀκο-
λουθήσω μέσα στὴν πόλη μὲ τὰ φῶτα! Πρὶν
ὅμως ὁ Οὐράνιος Πατέρας εἶχε ὀδηγήσει τὴν
ἀγάπη μου γιὰ τὸν Λυτρωτὴ Χριστό!!

ΤΟ ΦΙΛΙ ΤΗΣ ΣΥΓΓΝΩΜΗΣ

Ἐνα γκρίζο καὶ μελαγχολικὸ πρωινὸ βρισκόμουν
στὴν πόρτα ἐνὸς ἀστυνομικοῦ κέντρου ποὺ χρησί-
μευε γιὰ προσωρινὴ φυλακή. Ὑπῆρχαν κι ἄλλοι ἄν-
θρωποι κοντά μου, ἄλλοι περαστικοὶ ποὺ στάθηκαν
ἀπὸ περιέργεια, ἄλλοι γιατί εἶχαν κάποιο συγγενὴ ἢ
γνωστό τους. Περιμέναμε ν' ἀνοίξει ἡ πόρτα.

Σὲ λίγο ἄκουσα βήματα ποὺ πλησίαζαν κι ὕστε-
ρα φωνὲς διαπεραστικές. Ξεχώριζε ἡ φωνὴ μιᾶς
νέας γυναίκας ποὺ οὐρλιαζε. Ὅταν ἀνοίξε ἡ πόρ-
τα εἶδα ἕνα θέαμα ποὺ δὲν θὰ τὸ ξεχάσω ποτέ:
δύο ἀστυνομικοὶ κρατοῦσαν γερὰ ἀπὸ τὰ μπράτσα,
ὁ ἕνας ἀπὸ ἀριστερὰ καὶ ὁ ἄλλος ἀπὸ δεξιὰ, μιὰ
νέα γυναίκα. Δύο ἄλλοι πήγαιναν μπροστὰ καὶ ἄλλοι
δύο ἀπὸ πίσω της. Τὰ μαλλιά της ἦταν ἀκτένιστα,
ἀνακατωμένα, οἱ κρόταφοί της ἦταν μαῦροι ἀπὸ τὰ
κτυπήματα. Τὰ ρούχα της ξεσχισμένα καὶ μὲ κηλίδες
ἀπὸ αἷμα. Πάλευε γιὰ νὰ ἐλευθερώσει τὰ χέρια της
ἀπὸ τὰ ὄργανα τῆς τάξεως. Βλαστημοῦσε, καταριό-
ταν, κουνούσε ἄγρια τὸ κεφάλι της, ἐνῶ οἱ ἔξι ἀ-
στυνομικοὶ τὴν ἔσερναν στὸν διάδρομο. Τί νὰ κάνω;
**ΣΕ ΜΙΑ ΣΤΙΓΜΗ ΘΑ ΕΧΑΝΑ ΓΙΑ ΠΑΝΤΑ ΤΗΝ ΕΥΚΑΙ-
ΡΙΑ!** Σκέφθηκα: Νὰ προσευχηθῶ; — Δὲν εἶχα καιρό.

Νὰ τῆς δώσω λεφτά; — Δὲν θὰ μπορούσε νὰ τὰ
πάρει. Νὰ ψάλλω; — Θὰ ἦταν παράλογο. Μιὰ ξαφ-
νικὴ ὠθησὴ μ' ἔκανε νὰ προχωρήσω γρήγορα. Τὴν
φίλησα στὸ μάγουλο!

Ἦταν ἔμπνευση θεϊκή! Δὲν στάθηκα γιὰ νὰ τὸ
σκεφθῶ. Ἐπρεπε νὰ ἐνεργήσω ἀστραπιαία! Οἱ ἀ-
στυνομικοὶ, κατάπληκτοι ἀπὸ τὴν ἐνέργειά μου, ξέ-
σφιξαν πρὸς στιγμὴν τὰ χέρια της. Δὲν ξέρω πῶς,
μὲ κάποια προσπάθεια, ἐλευθέρωσε τὰ χέρια της,
τὰ ἔνωσε, ἐνῶ ὁ ἀέρας ἀνέμιζε τὰ ἀκατάστατα
μαλλιά της, σήκωσε τὰ μάτια της στὸν συννεφια-
σμένο οὐρανὸ καὶ φώναξε: «Θεέ μου!» Κατόπιν κοί-
ταξε γύρω της σὰν νὰ τὰχε χαμένα καὶ ξανὰ σήκω-
σε τὰ μάτια της στὸν οὐρανὸ: «Θεέ μου, ποιός λοι-
πὸν μὲ φίλησε; Ἀπὸ τὸν καιρὸ ποὺ πέθανε ἡ δόλια
ἢ μάννα μου, κανεὶς δὲν μὲ φίλησε». Σκέπασε τὸ
πρόσωπό της μὲ τὰ χέρια της καὶ ἀφέθηκε νὰ ὀδη-
γηθεῖ σὰν ἄκακο ἀρνάκι στὸ αὐτοκίνητο τῆς ἀστυ-
νομίας ποὺ θὰ τὴν πήγαινε στὴν φυλακή, ἐπανα-
λαμβάνοντας: «Κανεὶς ποτέ δὲν μὲ φίλησε ἀπὸ τὸν
καιρὸ ποὺ πέθανε ἡ μάννα μου».

Μερικὲς μέρες ἀργότερα, πήγα νὰ τὴν ἐπισκε-

Ο ΑΝΑΛΩΤΟΣ ΘΗΣΑΥΡΟΣ ΤΗΣ Ι. ΜΟΝΗΣ ΤΑΞΙΑΡΧΩΝ ΑΙΓΙΑΛΕΙΑΣ

Του κ. ΠΑΝ. ΠΑΠΑΘΕΟΔΩΡΟΥ, Δ/τού Λυκείου

2. Ἡ τιμὴ τῶν ἁγίων λειψάνων στὴν ὀρθόδοξη Παράδοση

Οἱ χριστιανοὶ ἀπὸ τὴν περίοδο τῶν διωγμῶν ἀκόμα θεωροῦσαν τὰ ἅγια λείψανα «τιμώτερα λίθων πολυτελῶν». Ἡ χριστιανικὴ κοινότητα, ἡ μεγάλη χριστιανικὴ οἰκογένεια, στεκόταν μὲ σεβασμὸ μπροστὰ στοὺς μάρτυρές της. Μὲ κίνδυνο τῆς ζωῆς τους οἱ πιστοὶ προσπαθοῦσαν νὰ ἀποσπάσουν ἀπὸ τὰ χέρια τῶν διωκτῶν τὰ σώματα τῶν μαρτύρων καὶ νὰ τὰ ἀποθέσουν «ἐν τόπῳ ἐπιτηδείῳ» (= κατάλληλο). Πίστευαν ὅτι ἡ καινούρια ἀνθρώπινη φύση, πού «ἐνδύμεθα» μὲ τὸ βάπτισμα (Γαλ. 3,27) δὲν «ἀποθνήσκει ὡσπερ ἐν τῷ Ἀδάμ, ἀλλὰ ζωοποιεῖται» (Α' Κορ. 15,22) «διὰ τὸ ἐνοικοῦν πνεῦμα τοῦ Θεοῦ ἐν ἡμῖν» (Ρωμ. 8,11). Ἡ μετοχὴ τοῦ σώματος στὴν «καινὴ κτίσις» τῆς χάριτος, πού ἰδιαίτερα τονίζει ὁ ἀπόστολος Παῦλος, κάνει τὰ λείψανα τῶν ἁγίων νὰ εἶναι ζωηφόρα καὶ νὰ εὐωδιάζουν. Οἱ ἅγιοι, θὰ εἰπεῖ ὁ Δαμασκηνός⁶, «καὶ ζῶντες πεπληρωμένοι ἦσαν Πνεύματος Ἁγίου καὶ τελευτησάντων αὐτῶν ἡ χάρις τοῦ Ἁγίου Πνεύματος ἀνεκφοίτως (= ἀνελλιπῶς, συνέχεια) ἐνεσι καὶ ταῖς ψυχαῖς καὶ τοῖς σώμασιν ἐν τοῖς τάφοις

* Συνέχεια ἀπὸ τὴ σελ. 351 τοῦ ὑπ' ἀρ. 16 τεύχους.

φθῶ στὴν φυλακὴ καὶ βρῆκα στὴν πόρτα τὴν ἐπιμήτρια.

«Ναί», μοῦ εἶπε, κουνώντας τὰ κλειδιά της. «Τὴν εἶχαμε πολλὰς φορὰς ἐδῶ τὴν καημένη. Νομίζω ὅτι δὲν εἶναι πιὰ στὰ καλά της, δὲν κάνει τίποτε ἄλλο ἀπὸ τὸ νὰ πηγαίνει πέρα - δῶθε στὸ κελλί της καὶ ρωτᾶ κάθε φορὰ πού μπαίνει: "Ξέρετε ποῖός μοῦ ἔδωσε ἓνα φιλί;"».

Τὴν παρακάλεσα νὰ μοῦ ἐπιτρέψει νὰ μπῶ στὸ κελλί προσθέτοντας: «Ξέρετε, εἶμαι ἢ καλύτερὴ της καὶ ἢ μόνη της φίλη, ἀφήστε με νὰ πάω νὰ τῆς μιλήσω...».

Ὅταν μπῆκα, εἶδα ὅτι εἶχε πλύνει τὸ προσώπὸ της —εἶχε ὠραῖα μεγάλα μάτια— καὶ μοῦ εἶπε: «Ξέρετε ποῖός με φίλησε; Ὅταν οἱ ἀστυνομικοὶ με ἔφεραν ἐδῶ πρὶν λίγες μέρες, κάποια γυναίκα βγήκε μέσ' ἀπὸ τὸ πλῆθος καὶ με φίλησε στὸ μάγουλο. Ξέρετε ποιά ἦταν;».

Κατόπιν μοῦ διηγήθηκε τὴν ἱστορία της.

«Ἦμουν τὸ μόνο παιδί τῆς χήρας μάννας μου. Ὅταν πέθανε ἦμουν ἑπτὰ ἐτῶν. Ἦταν πολὺ φτωχιά, ἂν καὶ ἀπὸ καλὴ οἰκογένεια. Πέθανε στὸ πίσω δωμάτιο ἐνὸς ὑπογείου, μέσα στὸ σκοτάδι. Λίγο

καὶ τοῖς χαρακτηρῶσι καὶ ταῖς ἁγίαις εἰκόσι αὐτῶν οὐ κατ' οὐσίαν, ἀλλὰ χάριτι καὶ ἐνεργείᾳ». Γι' αὐτό, ὁποῖος ἀγγίζει τὰ ἅγια λείψανα, παίρνει ἁγιασμό: «λαμβάνει τινὰ μετουσίαν», παίρνει χάρη Θεοῦ, πού βρῖσκεται στὰ ἱερὰ λείψανα⁷. Ἡ θεία δύναμη καὶ χάρη, πού ἐνοικοῦσε στὸ ζωντανὸ σῶμα τοῦ μάρτυρα ἢ τοῦ ἁγίου, ἐξακολουθεῖ νὰ ὑπάρχει καὶ στὸ λείψανό του, καθὼς καὶ στὸν τόπο πού βρῖσκεται αὐτό. Γι' αὐτὸ καὶ ὁ τόπος πού κρατοῦσε λείψανα ἁγίων ἐκλαμβάνονταν ὡς ἰδιαίτερα εὐλογημένος ἀπὸ τὸ Θεό. Οἱ χριστιανοὶ ἔλεγαν ὅτι «ὁ Θεὸς εἶσεν (= ἔδωκε) ἡμῖν τὰ λείψανα τῶν ἁγίων βουλόμενος ἡμᾶς πρὸς τὸν αὐτὸν ἐκεῖνοις χειραγωγῆσαι ζῆλον»⁸.

Ὁ Μ. Βασίλειος ὑποστήριξε ὅτι τὰ λείψανα τῶν τεσσαράκοντα μαρτύρων, πού διασκορπίστηκαν σ' ὅλη τὴν οἰκουμένη, ἔγιναν «κοινοὶ φύλακες τοῦ γένους τῶν ἀνθρώπων». Ὁ δὲ Χρυσόστομος ὀνομάζει τὰ ἅγια λείψανα «μέγιστα τοῦ Θεοῦ δῶρα», «πηγὰς ναμάτων πνευματικῶν καὶ θησαυροὺς περιουσίας ἀναλώτους (= ἀδαπάνητους, ἀνεξάντητους)⁹.

3. Τὰ ἅγια λείψανα τῆς Μονῆς Ταξιαρχῶν

Ξεκινώντας ἀπὸ τὴν ἀντίληψη αὐτή, πολλοὶ κληρικοὶ καὶ μοναχοὶ κατέβαλλαν ἰδιαίτερη προσπάθεια νὰ

πρὶν πεθάνει, μὲ φώναξε, πήρε τὸ πρόσωπό μου στὰ δύο τῆς χέρια, μὲ φίλησε καὶ εἶπε: Θεέ μου, λυπήσου τὸ φτωχό μου κοριτσάκι, ὅταν δὲν θάμαι πιὰ κοντά του, φύλαξέ το, φροντίξέ το! Ἀπὸ τότε κανεὶς δὲν με φίλησε στὸ πρόσωπο».

Καὶ μετὰ ξαναρώτησε: «Ποιά μοῦ ὄδωσε ἐκεῖνο τὸ φιλί;».

«Ἐγώ», τῆς ἀπάντησα, «ἐγὼ σὲ φίλησα!».

Κατόπιν τῆς μίλησα γιὰ Κεῖνον τοῦ ὁποῖου ἡ ἀγάπη εἶναι ἀσύγκριτα πιὸ τρυφερὴ καὶ πιὸ μεγάλη ἀπὸ τὴν ἀγάπη οἰουδήποτε ἀνθρώπου. Γιὰ Κεῖνον, πού γιὰ νὰ μᾶς ἐλευθερώσει ἀπὸ τὶς ἁμαρτίες μας σταυρώθηκε, γιὰ νὰ μπορέσει νὰ μᾶς χαρίσει τὸ φιλί τῆς συγγνώμης...

Βλέπω ἀκόμη μέχρι σήμερα στὸ πέτρινο πάτωμα τοῦ κελλιοῦ τῆ λιμνούλα ἀπὸ τὴν γιαιτριά, τὴν παρηγοριὰ καὶ τὴν σωτηρία καὶ πρὶν φύγει ἀπὸ τὴν φυλακὴ οἱ ἐπιμήτριες ὁμολογοῦσαν τὴν θαυμαστὴ ἀλλαγὴ της. Στὴ συνέχεια ἔγινε, μὲ τὴ χάρη τοῦ Θεοῦ, τὸ μέσον σωτηρίας πολλῶν ἄλλων πού ἦταν δεμένοι μὲ δεσμὰ βαρεῖα σὰν τὰ δικά της.

Ἀπόδοση
Οὐρανία Μπόνη

συλλέξουν για τους ναούς τους και τα μοναστήρια τους όσο το δυνατόν περισσότερα λείψανα αγίων, προκειμένου να έχουν οι πιστοί την προστασία τους, τη μεσιτεία τους και τη χάρη τους. Τα μικρά αυτά τεμάχια των αγίων λειψάνων τοποθετούσαν μέσα σε ειδικές θήκες καμωμένες από πολύτιμα μέταλλα ή άλλα υλικά. Τις θήκες αυτές καλλιτέχνες, μοναχοί κατά το πλείστον, κοσμούσαν με διάφορες παραστάσεις, που μαρτυρούν όχι μόνο τη δεξιοτεχνία τους αλλά κυρίως την ευσέβειά τους.

Στην μονή Ταξιαρχών ο προσκυνητής θα βρει πολλές τέτοιες θήκες με αγία λείψανα. Στο καθολικό της, μέσα σε λάρνακα φυλάσσονται τα λείψανα του ίδρυτή της, Αγίου Λεοντίου. Ή μετακομιδή τους έκει από το παλαιό και έρειπωμένο μοναστήρι του Αρχαγγέλου Μιχαήλ έγινε τον Ιούλιο του 1820, επί ηγουμενίας Σάββα Βερσοβίτη. Οι πιστοί που προσέρχονται «στη σορό των λειψάνων του ως προς λειψάνα πάγκαρπον» παίρνουν δύναμη, χάρη και φωτισμό¹⁰. Το παρεκκλήσιο του Αγ. Ιωάννου του Προδρομού, μέσα στη μονή, είναι μιὰ μεγάλη λειψανοθήκη. Θήκες ξύλινες, άργυρές, σιντεφένιες, σκαλισμένες καλλιτεχνικά, περικλείουν λείψανα μαρτύρων, αγίων πατέρων και όσίων της Εκκλησίας μας. Σε μιὰ μόνο έπαργυρη θήκη φυλάσσονται λείψανα: της άγ. Κυριακής, της μεγαλομάρτυρος Βαρθάρας, της μάρτυρος Θέκλας, των αγίων Μερκουρίου, Θεοδώρου του Στρατηλάτου, Χαράλάμπους, Προκοπίου, Παντελεήμονος, Έλευθερίου και των Αναργύρων. Άλλη θήκη με την εικόνα των Αρχαγγέλων Μιχαήλ και Γαβριήλ στο έσωτερικό του σκεπάσματος, άφιέρωμα του ιερομόναχου Γερβασίου και των γονέων αυτού, «έν έτει 1818», περιέχει λείψανα των αγίων: Μοδέστου, Θεοδώρου Τήρωνος, Μερκουρίου, Τρύφωνος κ.ά. Ή τίμια κάρα της άγ. Κυριακής και της άγ. Παρασκευής φυλάσσονται επίσης μέσα σε άσημένιες θήκες του μοναστηριού. Ή πρώτη μάστιγα φέρει χαραγμένη στη βάση και σε επάλληλους κύκλους την έπιγραφή: «Ή τίμια κάρα της άγ. Κυριακής άφιερώθη έν τη μονή ταύτη των Ταξιαρχών πλησίον Βοστίτζης παρὰ των ευσεβών βασιλέων Παλαιολόγων, κπιτόρων της μονής ταύτης: ΚΤΣ 1814». Πάνω από 100 ιερά λείψανα αγίων μαρτύρων, ιεραρχών, άσκητών και όσίων της Εκκλησίας μας φυλάσσονται στο μοναστήρι των Ταξιαρχών. Καταγραφή αυτών για πρώτη φορά συναντάμε στον κώδικα της μονής¹¹. Πλούτισαν τη μονή τους μ' αυτά Ταξιαρχίτες μοναχοί που ξενιτεύτηκαν για πολλά χρόνια στη Ρωσία, στη Σμύρνη, στην Κων/πολη και σε άλλα μέρη. Έτσι ο Σαμουήλ Βεργουβιτσιώτης που έμεινε στην Κων/πολη όκτώ χρόνια, όταν

έπέστρεψε στο μοναστήρι (1812), μαζί με άλλα κειμήλια έφερε και ένα σιντεφένιο κουτί με την κάρα του αγίου Ξενοφώντος, καθώς και άλλα λείψανα αγίων. Ο ίδιος μοναχός προηγουμένως είχε φέρει αγία λείψανα μέσα σε ειδική θήκη από την περιοχή Κορινθίας, όπου είχε μεταβεί (1787).

Ο Φιλόθεος Σαράντης από το Διακοφτό, που έζησε στην έπαρχία Ωλένης τρία χρόνια, έπιστρέφοντας στο μοναστήρι έφερε ένα μικρό κιβώτιο με λείψανα αγίων. Κατέφευγαν οι μοναχοί της μονής Ταξιαρχών σε μεγάλα μοναστήρια και έκαναν έρανο αγίων λειψάνων, δηλαδή «ζητεία», επειδή στην περίοδο της μακραίωσης δουλείας τα αγία λείψανα της δικής τους μονής διασκορπίστηκαν πολλές φορές από τους έχθρους της πίστεως κατά τις έπιδρομές τους στο μοναστήρι.

Για να μη στερείται ή μονή ενός τέτοιου πνευματικού θησαυρού, ευσεβείς μοναχοί των Ταξιαρχών από αγάπη στο μοναστήρι τους άναζητούσαν αυτόν σε άλλα μοναστήρια που ήσαν πλούσια σε αγία λείψανα. Ή συνήθεια του τεμαχισμού των αγίων λειψάνων είναι πολύ παλαιά. Έπικράτησε στην Εκκλησία από την έποχή που έγινε άποδεκτη ή αντίληψη ότι και τα ελάχιστα τμήματα των αγίων λειψάνων είναι φορείς της θείας Χάρης, όπως όλόκληρα τα λείψανα των αγίων. Από τότε διαμελίστηκαν λείψανα μαρτύρων και αγίων και διασκορπίστηκαν σ' όλόκληρη την οίκουμένη.

Άναφερόμενος στη συνήθεια του διαμελισμού των αγίων λειψάνων από τους χριστιανούς ο Θεοδώρητος, έπίσκοπος Κύρου, λέει¹² ότι τα σώματα πλέον των αγίων δεν τα σκεπάζει ή πλάκα του τάφου, αλλά μετά το διαμελισμό τους έχουν μοιρασθεί σε πόλεις και χωριά και οι πιστοί τα θεωρούν σωτήρες ψυχών και ιατρούς σωμάτων.

Έπειδή το φαινόμενο αυτό έπαιρνε μεγάλες διαστάσεις στην αρχαία Εκκλησία, ο Μ. Θεοδόσιος απαγόρευσε¹³, χωρίς όμως άποτέλεσμα, το διαμελισμό των αγίων λειψάνων. Σκοπός της απαγόρευσης αυτής ήταν ο περιορισμός της δράσης των έπιτηδείων, που εκμεταλλεύονταν την εύπιστία και την ευσέβεια των άπλοϊκών χριστιανών.

Πάντως οι πατέρες της Εκκλησίας ανέπτυξαν ιδιαίτερη διδασκαλία για την αξία των διαμελιζόμενων λειψάνων. Ο Χρυσόστομος φρονεί ότι το σώμα του μάρτυρα «ούκ απέβαλεν, ήν είχε (χάρις), μετά το διατηθήναι και κατακοπήναι πολλάκις»¹⁴. Ο ίδιος πατέρας της Εκκλησίας, συγκρίνοντας τους θησαυρούς των λειψάνων με τους θησαυρούς της γής, συμπραίνει ότι οι δεύτεροι τεμαχιζόμενοι γίνονται μι-

κρότεροι, ἐνῶ οἱ πρῶτοι, ὅταν διαιροῦνται, ἀποκαλύπτουν περισσότερο τὴ δική τους ἀφθονία¹⁵.

Συνοψίζοντας τὶς ἀπόψεις τῶν πατέρων τῆς Ἐκκλησίας ὁ Θεοδώρητος διακηρύσσει ὅτι «καὶ ὅταν ἀκόμη τεμαχιστεῖ τὸ σῶμα τοῦ μάρτυρα, ἡ χάρις παραμένει ἀκέραιη. Καὶ τὸ μικρὸ ἐκεῖνο καὶ ἀπειροελάχιστο τεμάχιο τοῦ ἁγίου λειψάνου ἔχει τὴν ἴδια δύναμη καὶ χάρις μὲ ὁλόκληρο τὸ σῶμα του, πὺ δὲν ἔχει τεμαχιστεῖ»¹⁶.

Γι' αὐτὸ προτρέπει τοὺς χριστιανοὺς νὰ πηγαίνουν συχνὰ ἐκεῖ πὺ βρίσκονται ἱερὰ λείψανα καὶ νὰ τὰ ἀσπάζονται, πιστεύοντας ὅτι τὰ πνευματοφόρα καὶ χριστοφόρα λείψανα θὰ τοὺς ἀγιάζουν, θὰ τοὺς γιαιτρεύουν ἀπὸ διάφορες ἀρρώστιες καὶ θὰ τοὺς ἀνακουφίζουν ἀπὸ τὰ βάσανα τῆς ζωῆς τους. Καὶ δὲν εἶναι μόνο τὰ ἅγια λείψανα, ἀλλὰ καὶ οἱ τάφοι καὶ οἱ θήκες καὶ οἱ λάρνακες τῶν μαρτύρων καὶ τῶν ἁγίων πὺ «πολλὴν βρῦουσιν εὐλογίαν»¹⁷.

Οἱ μάρτυρες καὶ τὰ ἅγια λείψανα δὲν εἶναι ὑπόθεση ἑνὸς μακρινοῦ παρελθόντος, ἀλλὰ κάτι πολὺ κοντινὸ, κάτι σημερινὸ καὶ ζωντανό. Γι' αὐτὸ τὰ μεγάλα μοναστήρια, ὅπως οἱ Ταξιάρχες πὺ ἔχουν τέτοιους θησαυροὺς, εἶναι τόποι προσκυνήματος τοῦ ὀρθοδόξου ἑλληνικοῦ λαοῦ ὁ λαὸς τιμᾷ τὰ ἅγια λείψανα. Τὰ θεωρεῖ πηγὲς ἰαμάτων καὶ κέντρα ἐνότητας τοῦ χριστιανικοῦ κόσμου. Οἱ πιστοὶ προσέρχονται μὲ λαμπάδες καὶ ἀφιερῶματα στὴ ζωντανὴ οἰκογένεια τῆς Ἐκκλησίας.

Ὁ λαὸς νιώθει τοὺς ἁγίους ὡς τοὺς μεγάλους ἀδελφούς. Στὶς καθημερινὲς δοκιμασίες, τὸν πόνο καὶ τὶς ἀνάγκες του καταφεύγει σ' αὐτούς. «Οἱ ὑγιαίνοντες αἰτοῦσι τῆς ὑγείας φυλακὴν», ὅσο βασανίζονται ἀπὸ κάποια ἀρρώστια ζητοῦν «τὴν τῶν νοσημάτων ἀπαλλαγὴν», οἱ ἀτεκνοὶ «αἰτοῦσι παῖδας» καὶ οἱ στείρες «παρακαλοῦσι γενέσθαι μητέρες», ἐνῶ ἐκεῖνοι πὺ πρόκειται νὰ ταξιδέψουν παρακαλοῦν τοὺς ἁγίους «ξυνοδοιπόρους γενέσθαι»¹⁸.

Ἄλλ' εἶναι καὶ πολλοὶ ἄνθρωποι πὺ πάνε στὸν ἅγιο σ' ἓνα μεγάλο γεγονός τῆς ζωῆς τους, πὺ δὲν εἶναι κάποια ἀνάγκη. Πᾶνε νὰ πάρουν τὴν εὐλογία τοῦ ἁγίου. Σ' αὐτὴ τὴν περίπτωση πᾶνε γιὰ προσκύνημα ἀπὸ πίστη. Ἄλλοι πᾶνε ἀπὸ εὐγνωμοσύνη, γιὰ νὰ εὐχαριστήσουν τοὺς ἁγίους γιὰ κάποια εὐεργεσία. «Τὰ ἐκτυπώματα τῶν ὀφθαλμῶν, τῶν ποδῶν καὶ τῶν χειρῶν», πὺ οἱ πιστοὶ φέρουν στὰ ἅγια λείψανα, γινόμενα ἀπὸ κεριὰ, ἄργυρο ἢ χρυσό, μαρτυροῦν ὄχι μόνο «τῶν παθημάτων τὴν λύσιν» ἀλλὰ καὶ τὴ βαθιὰ τῶν χριστιανῶν εὐγνωμοσύνη.

Οἱ ἀδελφοὶ τῆς μονῆς Ταξιαρχῶν στὶς ξεναγήσεις τῶν προσκυνητῶν ἀναφέρονται καὶ στὶς θαυματουργικὲς ἐνέργειες τοῦ κτήτορα τῆς μονῆς, ὁσίου Λεον-

τίου, τοῦ ὁποῖου τὰ ἅγια λείψανα φυλάσσονται, ὅπως προαναφέραμε, στὸ καθολικὸ της.

Ἡ πρώτη μετὰ τὸ θάνατό του θαυμαστὴ ἐπέμβαση τοῦ ἁγίου εἶναι ἐκεῖνη πὺ σημειώνει τὸ συναξάρι. Ὁ συναξαριστὴς, ἰστορώντας τὸ τέλος τοῦ ἁγίου, γράφει ὅτι «τὸ τίμιον αὐτοῦ λείψανον, ἐν ᾧ καὶ ζῶν ἠγωνίζετο, κατετέθη σπηλαίῳ ἀεὶ βρῦον ἰάματα τοῖς μετὰ πίστεως αὐτῷ προστρέχουσι». Ἀφοῦ πέρασε τριετία ἀπὸ τὸ θάνατό τοῦ ὁσίου, περὶ τὸ 1455, ὁ μαθητὴς του καὶ πρόεδρος (= ἐπίσκοπος) Παλαιῶν Πατρῶν Ἰωακείμ καὶ ὅλο «τὸ σύστημα τῶν ἀδελφῶν» πῆγαν στὸ σπήλαιο πὺ βρισκόταν ὁ τάφος τοῦ Λεοντίου, γιὰ νὰ κάνουν τὴ μετακομιδὴ τῶν λειψάνων του, ἀλλὰ «σεισμοῦ γενομένου καὶ τοῦ ἀνδρου διασχισθέντος μηδαμῶς προσεγγίσει τὴ σορῶ ἰσχυσαν, ἐπὶ τῷ παραδόξῳ ἐκπλαγέντες»¹⁹.

(Συνεχίζεται)

6. Ἰωάν. Δαμασκηνοῦ, Περὶ εἰκόνων 1,19 MG 94,1249.

7. «Ὁ ἀπάμενος ὁστέον μάρτυρος, λαμβάνει τιὰ μετουσίαν ἁγιασμοῦ ἐκ τῆς τῷ σῶματι παρεδρευούσης» (ὁμιλ. Μ. Βασιλείου στὸν 115 Ψαλμό, MG 30,112). Καὶ ἄλλου (εἰς Τουλίτταν, MG 31,241) προσθέτει ὅτι τὰ μαρτυρικὰ λείψανα ἀγιάζουν τὸν τόπο, ὅπου βρίσκονται «καὶ τοὺς εἰς αὐτὰ προσιόντας».

8. Ἰωάν. Χρυσοστόμου, Εἰς Ἰγνάτιον, MG 50,595.

9. Ἰωάν. Χρυσοστόμου, Εἰς Αἴγυπ. Μάρτυρας, MG 50,695 καὶ 649.

10. «Φωταγωγεῖς τοὺς πίστει προστρέχοντας τῇ θήκῃ, θεόφρον, τῶν λειψάνων σου» (στιχηρὸ ἑσπερινοῦ ἑορτῆς ἁγ. Λεοντίου).

11. Βλέπε κώδικα τῆς μονῆς ἀρχόμενον ἀπὸ τὸ 1834, σελ. 34.

12. «Ὅτι εἰς ἑνὸς ἐκάστου κατακρύπτεται τάφος, ἀλλὰ πόλεις καὶ κῶμαι ταῦτα διανεμιάμεναι, σωτήρας ψυχῶν καὶ ἰατροὺς σωματῶν ὀνομάζουσι καὶ ὡς πολυούχους τιμῶσι καὶ φύλλακας» (Ἑλλ. παθ. θεολ., VII, MG 83,1012).

13. Cod. theod. IX 17,7.

14. Εἰς Αἴγ. Μάρτυρ, MG 50, 695.

15. Οἱ θησαυροὶ τῆς γῆς «κατακερματισθέντες ἐλάττους γίνονται, οὗτοι δὲ (θησαυροὶ τῶν λειψάνων) ὅταν εἰς πολλοὺς διαιρεθῶσι, τότε μᾶλλον τὴν οἰκειὰν ἐνδείκνυνται εὐπορίαν» (Εἰς μάρτυρας, MG 50,649).

16. «Μερισθέντος τοῦ σώματος, ἀμερίστος ἢ χάρις μεμένηκε. Καὶ τὸ μικρὸν ἐκεῖνο καὶ βραχύτατον λείψανον τὴν ἴσην ἔχει δύναμιν τῷ μηδαμῶς διανεμηθέντι μάρτυρι» (Ἑλλ. παθ. θεολ., VII, MG 37,734).

17. Ἰωάν. Χρυσοστόμου, Εἰς μάρτυρας, MG 50,664.

18. Θεοδώρητος (Κύρου): Ἑλλ. παθ. θεολ. VIII MG 83,1032.

19. Ὁ συντάκτης τοῦ συναξαρίου τῆς ἀκολουθίας τοῦ ἁγ. Λεοντίου, ἀναφέρειται πολλὲς φορὲς στὴ θαυματουργικὴ δύναμη τοῦ ὁσίου. Μόνο στὸν κανόνα τὸ θέμα αὐτὸ τονίζεται τρεῖς φορὲς. Στὴν α' ὁδῆ, μιλώντας ὁ ποιητὴς γιὰ τοὺς πλούσιους καρποὺς τοῦ ἔργου τοῦ ἁγ. Λεοντίου, λέγει ὅτι ἐπιβεβαιώνει τὴν ἀλήθεια τοῦ λόγου του «τὸ πέλαγος τῶν θαυμάτων» τοῦ ἁγίου. Στὴν ε' ὁδῆ ὁ ὑμνογράφος ἐκφράζει τὴν πίστη ὅτι «σητὴν ἰαμάτων» ἀνέδειξε τὸν ἅγιο Λεόντιο «ἢ ἀφθονος πηγῆ», ὁ Χριστός. Τέλος στὴ ζ' ὁδῆ ὁ ποιητὴς, τονίζοντας τὴ διαχρονικὴ θαυματουργικὴ ἐπέμβαση τοῦ ἁγίου, λέει: «Τὰ ἅγια λείψανά σου, Λεόντιε, θὰ εἶναι γιὰ τοὺς πιστοὺς πηγὴ θαυμάτων παντοτινῆ, ἢ ὅποια θὰ καθαρῶν τὸ σῶμα καὶ τὴν ψυχὴ μας ἀπὸ τοὺς ῥύπους» (Ἡ γὰρ σορῶ σου πηγὴ θαυμάτων πέλει ἀέναντος σμῆχουσα ἐκτρώματα τῶν ψυχῶν καὶ τῶν σωματῶν ἡμῶν).

“Οποῖος άσκει κριτική, εἶναι ναζιστής!

Υπάρχει ἡ άποψη πὸς τὰ προβλήματα πὸς δημιουργοῦνται ἀπὸ τὶς λεγόμενες «νέες θρησκευτικές κινήσεις» εἶναι καθαρῶς θρησκευτικά καὶ ἐπομένως κάθε μέτρο πὸς θὰ ληφθεῖ ἐναντίον τους, ἀποτελεῖ παραβίαση τῆς θρησκευτικῆς ἐλευθερίας, μισαλλοδοξία, μεσαιῶνα. Οἱ ὁμάδες αὐτὲς δὲν παραλείπουν νὰ ὑποστηρίζουν ὅτι κάθε κριτικὴ σὲ βάρος τους τὶς ταυτίζει μὲ τοὺς διωκομένους χριστιανοὺς στὴν πρωτοχριστιανικὴ ἐποχὴ ἢ ἀκόμη καὶ μὲ τὰ θύματα τῶν Ναζί.

Οἱ χώρες τῆς Δ. Εὐρώπης εἶναι πολὺ εὐαίσθητες σὲ θέματα θρησκευτικῆς ἐλευθερίας. Κι ὁμως ἐπισημαίνουν τὸν κίνδυνο ἀπὸ τὶς λεγόμενες «νέες θρησκευτικὲς κινήσεις», στὶς ὁποῖες μεταξὺ ἄλλων συγκαταλέγουν τὴν κίνηση τοῦ Μούν, τὴν κίνηση τοῦ OSHO (πρώην γκουρού Ραζνίς), τὴ Σαηεντόλοτς κ.ά.

Νομιμοποιοῦνται οἱ κυβερνήσεις στὴ Δ. Εὐρώπη νὰ ἀσχοληθοῦν μὲ τέτοια θέματα καὶ νὰ ἀσκῆσουν κριτικὴ σὲ βάρος τῶν ὁμάδων αὐτῶν; Σ' αὐτὸ τὸ ἐρώτημα κλήθηκε νὰ ἀπαντήσει ἡ Νομικὴ Ἐπιτροπὴ τοῦ Εὐρωπαϊκοῦ Κοινοβουλίου, προκειμένου αὐτὸ νὰ πάρει θέση ἀναφορικὰ μὲ τὶς «νέες θρησκευτικὲς κινήσεις» στὴν Εὐρωπαϊκὴ Κοινότητα καὶ νὰ ἐκδόσει τὸ γνωστὸ Ψήφισμα (Μάιος 1984).

Ἡ γνωμοδότηση τῆς Νομικῆς Ἐπιτροπῆς κοινοποιήθηκε μὲ ἐπιστολὴ τῆς Προέδρου τῆς Ἐπιτροπῆς κ. Simone Veil πρὸς κ. Beumer, Πρόεδρο τῆς Ἐπιτροπῆς Νεότητος, Πολιτισμοῦ, Παιδείας, Πληροφοριῶν καὶ Ἀθλητισμοῦ. Τὸ κείμενο αὐτὸ συντάξε ὁ κ. Vie, συντάκτης τῆς γνωμοδοτήσεως καὶ ἐγκρίθηκε ὁμόφωνα ἀπὸ τὴ Νομικὴ Ἐπιτροπὴ στὴ Συνεδρίασή της τὴν 1η καὶ 2α Μαρτίου 1984. Παρόντες ἦσαν οἱ βουλευτὲς Simone Veil Πρόεδρος, Vie Συντάκτης τῆς Γνωμοδοτήσεως, D' Angelosante, de Gucht, Ἐφραιμίδης, Γόντικας, Malangre, Prout, Sieglerschmidt, Tyrell καὶ Vetter. Πρόκειται δηλαδὴ γιὰ πολὺ ἐπώνυμους ἀνθρώπους καὶ ὄχι γιὰ ἀνώνυμους.

Παραθέτουμε στὴ συνέχεια τὸ κείμενο αὐτοῦ τοῦ ἐγγράφου σὲ ἐπίσημη ἑλληνικὴ μετάφραση, ὅπως δημοσιεύθηκε στὸ Δελτίο «Έγγραφα Συνεδριάσεως» 1984-1985 (Έγγραφο 1-47/84 - 2.4.1984) τοῦ Εὐρωπαϊκοῦ Κοινοβουλίου:

Κύριε Πρόεδρε,

Ἡ Νομικὴ Ἐπιτροπὴ ἀσχολήθηκε στὴ συνεδρίασή της στὶς 21 Φεβρουαρίου 1984 μὲ τὴ λεπτομερὴ παρουσίαση τοῦ κ. Cottrell, εἰσηγητῆ τῆς ἐπι-

τροπῆς σας, σχετικὰ μὲ τὴ δράση ὀρισμένων «νέων θρησκευτικῶν κινήσεων» στὴν Εὐρωπαϊκὴ Κοινότητα.

Συμμερίζεται τὶς δικαιολογημένες ἀνησυχίες πὸς ἐξέφρασε ὁ εἰσηγητὴς καὶ ἀπὸ νομικὴ άποψη δὲ μπορεῖ παρὰ νὰ συμφωνήσει μὲ τὴν ἀναφορὰ στὸ ἄρθρο 9 τῆς Εὐρωπαϊκῆς Σύμβασης τῶν Δικαιωμάτων τοῦ Ἀνθρώπου.

Αὐτὸ τὸ ἄρθρο προσφέρει πράγματι τὴν κατάλληλη νομικὴ βάση γιὰ μιὰ κοινοτικὴ ἀντιμετώπιση τοῦ ἐν λόγω προβλήματος, ἐφόσον ἐγγυᾶται τὸ θεμελιώδες δικαίωμα τῆς ἐλευθερίας τῆς ἔκφρασης καὶ τῆς θρησκείας καὶ ταυτόχρονα καθορίζει τοὺς περιορισμοὺς πὸς πρέπει νὰ τεθοῦν σὲ αὐτὸ τὸ δικαίωμα, στὴν περίπτωση πὸς ἀπειλοῦνται ἡ ἐλευθερία καὶ ἡ ἀσφάλεια τοῦ ἀτόμου.

Ξεκινώντας ἀπὸ αὐτὴ τὴ βάση, εἶναι ἐπίσης σκόπιμο καὶ νομικὰ σωστὸ νὰ ἀναπτυχθεῖ ἡ πολιτικὴ συνεργασία καὶ νὰ ἀναζητηθεῖ κάθε εἶδος συμφωνίας, προκειμένου νὰ διευκολυνθεῖ ἡ καταπολέμηση τῶν παραβιάσεων τῆς ἐλευθερίας, κυρίως τῶν νέων.

Σύμφωνα μ' αὐτὸ τὸ κείμενο ἡ ἐλευθερία καὶ ἡ ἀσφάλεια τοῦ ἀτόμου ἀπειλεῖται ἀπὸ αὐτὲς τὶς ὁργανώσεις, γι' αὐτὸ καὶ εἶναι «σκόπιμο καὶ νομικὰ σωστὸ» νὰ ἀναπτυχθεῖ ἡ πολιτικὴ συνεργασία καὶ νὰ ἀναζητηθεῖ κάθε εἶδος συμφωνίας, προκειμένου νὰ διευκολυνθεῖ ἡ καταπολέμηση τῶν παραβιάσεων τῆς ἐλευθερίας, κυρίως τῶν νέων.

Οἱ ἐν λόγω ὁμάδες χαρακτηρίζονται ἀπὸ εἰδικούς σὲ θέματα ψυχικῆς ὑγείας ὡς «καταστροφικὲς λατρεῖες». Αὐτὸ πὸς εἶναι σίγουρο εἶναι ὅτι δὲν ἀνέχονται τὴν ἐναντίον τους κριτικὴ. Ὑπάρχει μιὰ φράση πὸς σὲ ἐπίσημα κείμενα ἀπὸ τὸ χωρὸ τῆς Δ. Εὐρώπης, ἀποδίδεται στὸ μεσσία τῆς «Ἐκκλησίας τῆς Σαηεντόλοτς» Λ. Ρὸν Χάμπαρντ: «Κάθε κριτικὸς, εἶναι ἐγγληματίας». Συνεπὸς αὐτὸ πὸς ἔχουν νὰ κάνουν οἱ Σαηεντολόγοι, εἶναι νὰ «σκαλίσουν» τὸ βιογραφικὸ κάθε κριτικοῦ γιὰ νὰ βροῦν τὰ «ἐγγλήματα». Κι ἂν δὲν βροῦν τίποτε, τότε σίγουρα τὰ διέπραξε σὲ μιὰ προηγούμενη ζωὴ!

Μὲ τὴ μελέτη μας αὐτὴ τολμήσαμε νὰ ἀσκῆσουμε κριτικὴ σ' αὐτὴ τὴν ὁργάνωση πὸς στὴ χώρας μας δὲν ἐμφανίζεται μὲ θρησκευτικὸ προσωπεῖο (Scientology Church) ἀλλὰ μὲ φιλοσοφικὸ (Κέντρο Ἐφηρμοσμένης Φιλοσοφίας Ἑλλάδος - Κ.Ε.Φ.Ε.) Ἡ κριτικὴ τῆς Σαηεντόλοτς στὴ δικὴ μας κριτικὴ μπορεῖ νὰ συνοψισθεῖ στὴ φράση: «Ὅποῖος ἀσκει κριτικὴ, εἶναι ναζιστής».

Με μεγάλη ευχαρίστηση ανταποκρινόμεθα στην επιθυμία της οργανώσεως αυτής και δημοσιεύουμε στη συνέχεια ολόκληρο το κείμενο της επιστολής της, επιφυλασσόμενοι να επανέλθουμε με μία δική μας κριτική των βασικών σημείων αυτής της «κριτικής» στην κριτική μας.

π. Αντώνιος Ἀλεβιζόπουλος

**ΚΕΝΤΡΟ ΕΦΑΡΜΟΣΜΕΝΗΣ ΦΙΛΟΣΟΦΙΑΣ
ΕΛΛΑΔΟΣ**

Πατησίων 200, 112 56 Ἀθήνα

Ἀθήνα 9/9/93

Κύριο Εὐάγγ. Θεοδώρου
Διευθυντή περιοδικού «ΕΦΗΜΕΡΙΟΣ»

Ἀξιότιμε κ. Διευθυντά,

Ἀπὸ τὸν Μάρτιο αὐτοῦ τοῦ ἔτους ἐμφανίζεται στὸ περιοδικό σας μιὰ σειρά ἀπὸ ἄρθρα μὲ τίτλο «Οἱ κυβερνήσεις τῆς Εὐρωπαϊκῆς Κοινότητος μπροστὰ στὸ πρόβλημα τῶν αἰρέσεων καὶ τῆς παραθορηκείας» τοῦ π. Ἀντωνίου Ἀλεβιζόπουλου.

Αὐτὴ ἡ σειρά ἀρθρῶν, μὲ στοιχεῖα ποὺ προέρχονται ἀπὸ τὴν Γερμανία, ἀναφέρεται πολὺ συχνὰ στοὺς ὀργανισμοὺς τῆς Σαηεντολογίας καὶ τὶς δραστηριότητές τους, παρουσιάζοντας στοιχεῖα καὶ δεδομένα μὲ τελείως ἀλλοιωμένη καὶ συκοφαντικὴ μορφή. Ὅλη ἡ σειρά τῶν ἀρθρῶν προωθεῖ, ὅπως θὰ σὰς δείξω στὴν συνέχεια, μιὰ ρατσιστικὴ ἐκστρατεία μίσους καὶ προπαγάνδας, ποὺ ξεκινάει ἀπὸ τὴν Γερμανία καὶ ἀπλώνεται σὲ ὅλον τὸν κόσμον.

Τὰ ἄρθρα αὐτὰ στηρίζονται σὲ τελείως ἀστηρικτές ἀπόψεις ἀνώνυμων ἀνθρώπων καὶ εἶναι χαρακτηριστικὸ ὅτι τὰ ἐπιχειρήματα ποὺ χρησιμοποιοῦν γιὰ νὰ πείσουν ὅτι συγκεκριμένες φιλοσοφικὲς ἢ θρησκευτικὲς ομάδες εἶναι ἐπικίνδυνες εἶναι τὰ ἴδια ποὺ χρησιμοποιήθηκαν κατὰ τὴν διάρκεια τῆς Ναζιστικῆς προπαγάνδας 50 χρόνια πρὶν γιὰ νὰ πείσουν τὸν Γερμανικὸ λαὸ ὅτι οἱ Ἑβραῖοι εἶναι ἐπικίνδunami καὶ πρέπει νὰ διαχθοῦν!!! Αὐτὸ, ὅπως γνωρίζετε, κατέληξε στὸν ἀφανισμὸ 2.000.000 ἀνθρώπων ἀξαιτίας τῶν θρησκευτικῶν τους πεποιθήσεων, πράγμα ποὺ δὲν πρέπει νὰ ἐπιτρέψουμε νὰ ἐπαναληφθεῖ σήμερα.

Συγκεκριμένα τὰ ψευδῆ αὐτὰ ἐπιχειρήματα τότε καὶ τώρα περιλαμβάνουν:

- Ὅτι ἡ ἐνασχόληση μὲ αὐτὲς τὶς παραθορηκευτικὲς ομάδες καὶ ἰδιαίτερα τὴν Σαηεντολογία, προκαλεῖ βλάβες στὴν ψυχικὴ ὑγεία τοῦ ἀτόμου,
- ὅτι πρόκειται γιὰ καθαρὰ κερδοσκοπικὴ ἐπιχείρηση μὲ κρυφοὺς σκοποὺς,
- ὅτι ἀναζητᾷ ἐξουσία καὶ πλοῦτο,
- ὅτι προσπαθεῖ νὰ διαβρώσει τὸν χῶρο τῶν ἐπιχειρήσεων,
- ὅτι παραβιάζουν τὸ δίκαιο,
- ὅτι δὲν εἶναι πραγματικὰ θρησκευτικὲς ομάδες,
- ὅτι κακομεταχειρίζονται τὰ παιδιά.

Ὅπως θὰ δεῖτε ἀπὸ τὸ συνημμένο ἔντυπο αὐτὰ

ἀκριβῶς εἶναι τὰ ἐπιχειρήματα αὐτῆς τῆς προπαγάνδας μίσους στὴν Γερμανία σήμερα ἐναντίον τῶν Σαηεντολόγων ἀλλὰ καὶ τὸ 1939-40 ἐναντίον τῶν Ἑβραίων. Εἶναι τὰ ἴδια ποὺ παρουσιάζει ὁ πατ. Ἀντώνιος Ἀλεβιζόπουλος μέσα ἀπὸ τὰ ἄρθρα του στὸ περιοδικό σας. Εἶναι τουλάχιστον λυπηρὸ νὰ χρησιμοποιεῖται ἡ Ἐκκλησία τῆς Ἑλλάδος καὶ τὰ ἐπίσημα περιοδικὰ τῆς σὰν φορεῖς αὐτῆς τῆς ἐπαίσχυντης θρησκευτικῆς προπαγάνδας μίσους στὴν χώρα μας, ἢ ὅποια ξεκινάει ἀπὸ ἄτομα ποὺ μὲ τὸν ἴδιο ἀκριβῶς τρόπο κατάφεραν νὰ αἱματοκυλίσουν τὸν πλανήτη στὸν αἰῶνα ποὺ ἦδη διανύουμε.

Οἱ ἀναρῖβεις καὶ τὰ ψέματα ποὺ περιέχονται σὲ αὐτὰ τὰ ἄρθρα εἶναι ἀναρῖβητα. Χαρακτηριστικὰ ἀναφέρω τὰ ἀκόλουθα:

- Σελ. 182. «Οἱ σαηεντολόγοι ἀκολουθοῦν ἐπιστολὲς - κανονισμοὺς μὲ τίτλο Gung-Ho ποὺ σημαίνει σχηματίζω συμμαχίες, προκειμένου νὰ διαβρώσουν κοινωνικὲς ομάδες».

Ὅπως θὰ δεῖτε ἀπὸ τὴν φωτοτυπία τοῦ ἐπίσημου λεξικοῦ τῆς Σαηεντολογίας, Gung-Ho σημαίνει «συγκεντρῶνῶ μαζί, συσπειρώνω» στὴ Μανδαρινῆ διάλεκτο. Σημαίνει νὰ συγκεντρώσεις ἄλλες ομάδες στὴν κοινότητα γιὰ νὰ δουλέψουν γιὰ τὴν βελτίωση τῆς κοινωνίας καὶ τῆς περιοχῆς τους. Ἡ ἀρχὴ πάνω στὴν ὁποία δουλεύουν οἱ ομάδες Gung-Ho εἶναι: μιὰ κοινωνία συσπειρωμένη μπορεῖ νὰ κάνει μιὰ καλύτερη κοινωνία γιὰ ὅλους. Προφανῶς ἡ λέξη δὲν ἔχει τίποτα νὰ κάνει μὲ τὴν λέξη «gung» ποὺ στὰ Ἀμερικάνικα σημαίνει «συμμαχία».

- Σελ. 182. «Οἱ κανονισμοὶ τῆς Σαηεντολογίας εἶναι ἀπόλυτα δεσμευτικοὶ καὶ δὲν ἐπιτρέπουν μετατροπὴ».

Ἡ ἀλήθεια βροῖσκειται σὲ ἓνα ἄρθρο τοῦ Ρὸν Χάμπαρντ μὲ τίτλο «ΠΡΟΣΩΠΙΚΗ ΑΚΕΡΑΙΟΤΗΤΑ» ποὺ λέει: «Τίποτα στὴν Διανοητικὴ καὶ στὴν Σαηεντολογία δὲν εἶναι ἀληθινὸ γιὰ ἐσένα, ἐκτὸς ἂν τὸ ἔχεις παρατηρήσει» καὶ εἶναι ἀληθινὸ σύμφωνα μὲ τὴν δική σου παρατήρηση. Αὐτὸ εἶναι ὅλο».

- Σελ. 182. «Ἡ Σαηεντολογία ἀποβλέπει στὴν πολιτικὴ ἐξουσία».

Μπορεῖτε καθαρὰ νὰ δεῖτε ὅτι στὸ κείμενο τοῦ ἴδιου τοῦ ἰδρυτῆ μὲ τίτλο «Οἱ ΣΚΟΠΟὶ ΤΗΣ ΣΑΗΕΝΤΟΛΟΓΙΑΣ», ἀναφέρεται ὅτι ἡ Σαηεντολογία δὲν εἶναι πολιτικὴ στὴ φύση τῆς καὶ προφανῶς δὲν ἔχει πολιτικοὺς σκοποὺς. Οἱ σκοποὶ τῆς ἀναφέρονται ξεκάθαρα στὸ σχετικὸ κείμενο τὸ ὁποῖο καὶ σὰς ἐπισυνάπτω.

Ὅπως γίνεται προφανῆς ἀπὸ τὰ ἀνωτέρω, ἡ συνέχιση δημοσίευσης αὐτῶν τῶν ἀρθρῶν ἀποτελεῖ συκοφαντικὴ δυσφήμιση καὶ ἐξυτηρετὴ σκοποὺς ποὺ καμία σχέση δὲν ἔχουν μὲ τὶς ἀρχές καὶ τὰ πιστεύω τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος. Γι' αὐτὸ σὰς ζητοῦμε νὰ δημοσιεύσετε αὐτὴν τὴν ἐπιστολή μας καὶ νὰ μὴν ἐπιτρέψετε τὴν συνέχιση αὐτῆς τῆς προπαγάνδας μίσους μέσα ἀπὸ τὸ περιοδικό σας.

Μὲ ἐκτίμηση

Μαρία Παρετζόγλου, Πρόεδρος

Η ΙΒ' ΚΑΤΗΧΗΣΙΣ ΠΡΟΣ ΦΩΤΙΖΟΜΕΝΟΥΣ ΤΟΥ ΑΓΙΟΥ ΚΥΡΙΛΛΟΥ ΙΕΡΟΣΟΛΥΜΩΝ

Του κ. Νικ. Κ. Δρατσέλλα, θεολόγου

Δ. Ὁ ἅγιος Πατὴρ θὰ συνεχίσῃ τὴν ἀναφορὰν αὐτοῦ εἰς τὰ αἷτια τῆς Ἐνανθρωπήσεως τοῦ Θεοῦ Λόγου. Ἡ χρῆσις παραδειγμάτων ἐκ τῆς Παλαιᾶς Διαθήκης πρὸς ἀπόκρουσιν τῶν Ἰουδαίων, εἶναι προφανῆς εἰς τὸ ὅλον κείμενον. Κατ' ἀρχάς, ὁ ἅγιος λέγει ὅτι οἱ Ἰουδαῖοι, παρ' ὅλον ὅτι ἐμελέτησαν τὰς προφητείας τῆς Παλαιᾶς Διαθήκης, δὲν ἐσυνειδητοποίησαν τὸ γεγονός τῆς Ἐνσαρκώσεως τοῦ Θεοῦ Λόγου. Ἐγίνε δὲ τοῦτο, διότι ἔκλεισαν τὰ ὄψα τῆς καρδίας, ὥστε νὰ μὴ ἀκούουν. Ἡμεῖς οἱ ὀρθόδοξοι χριστιανοί, ἀντιθέτως, πιστεύομεν εἰς τὸν Ἰησοῦν Χριστόν, ὁ ὁποῖος ἔλαβε σὰρκα καὶ Ἐνηνθρώπησεν, διότι θὰ ἦτο ἀδύνατον νὰ ἔλθῃ Οὗτος εἰς τὴν γῆν με διαφορετικὸν τρόπον καὶ ἡμεῖς νὰ δεχθῶμεν Αὐτόν. Ἐπειδὴ ἡμεῖς δὲν ἠδυνάμεθα νὰ βλέπωμεν καὶ ἀπολαμβάνωμεν τὸ πρόσωπον τῆς Θεότητος Αὐτοῦ, ὡς εἶχε πρὸ τῆς Ἐνανθρωπήσεως, κατεδέχθη Οὗτος νὰ γίνῃ ἄνθρωπος, οὕτως ὥστε ἡμεῖς νὰ ἀξιωθῶμεν νὰ ἀπολαύσωμεν Αὐτοῦ. Διότι, ἐφ' ὅσον δὲν ἀντέχομεν νὰ θεωρῶμεν τὸν ἥλιον, ὁ ὁποῖος ἐδημιουργήθη τὴν τετάρτην ἡμέραν τῆς δημιουργίας, κατὰ πρόσωπον, πολλῶ μᾶλλον δὲν θὰ ἀντιέχομεν νὰ θεωρήσωμεν τὸν Θεόν, ὁ ὁποῖος εἶναι ὁ Δημιουργὸς αὐτοῦ. Ὁ Θεὸς κατέβη ὑπὸ μορφήν πυρός εἰς τὸ ὄρος Σινᾶ, καὶ παρὰ ταῦτα ὁ Ἰσραηλιτικὸς λαὸς δὲν ὑπέφερε τὴν θέαν Αὐτοῦ, ἀλλὰ ἀντιθέτως εἶπεν εἰς τὸν Μωυσῆν: «λάλησον σὺ ἡμῖν, καὶ μὴ λαλεῖτω πρὸς ἡμᾶς Θεός, μὴ ἀποθάνωμεν»⁴⁰. Καὶ πάλιν ἔχει γραφῆ εἰς τὴν Παλαιὰν Διαθήκην ὅτι «τίς γὰρ σὰρξ, ἣτις ἤκουσεν φωνὴν Θεοῦ ζώντος λαλοῦντος ἐκ μέσου τοῦ πυρός, ὡς ἡμεῖς καὶ ζήσεται;»⁴¹. Ἐὰν τὸ ἄκουσμα τῆς φωνῆς τοῦ Θεοῦ, ὁ ὁποῖος ὁμιλεῖ, εἶναι αἷτιον θανάτου, προσθῆται ὁ ἅγιος Κύριλλος, ἡ θέα τοῦ προσώπου Αὐτοῦ γίνεται πολὺ περισσότερον πρόξενος θανάτου. Ἡ ἀπάντησις τοῦ Μωυσέως εἶχεν ὡς ἀκολούθως: «ἐκφοβός εἰμι καὶ ἔντρομος»⁴².

Ὁ ἅγιος Κύριλλος θὰ ἐγείρῃ τὸ ἐρώτημα, ἐὰν θὰ ἦτο προτιμότερον ὁ Ἐνανθρωπήσας χάριν τῆς σωτηρίας τοῦ κόσμου Μεσσίας νὰ ἐγίνετο πρόξενος ἀπωλείας — διότι αὐτὸ θὰ συνέβαιναν, ἐὰν κατήρχετο μόνον ὡς Θεός, ὁπότε οἱ ἄνθρωποι δὲν θὰ ὑπέφερον

τὴν Θεότητα Αὐτοῦ — ἀπὸ τοῦ νὰ προσεφέρετο ἡ Θεία Χάρις κατὰ τὸ μέτρον δεκτικότητος τῶν ἀνθρώπων. Ὁ Δανιὴλ δὲν ὑπέφερε τὴν ὄπτασίαν τοῦ ἀγγέλου, καὶ κατὰ συνέπειαν, κατὰ πολὺ περισσότερον, ἡμεῖς οἱ ἄνθρωποι δὲν δυνάμεθα νὰ ἀνθέξωμεν τὴν θέαν τοῦ Δεσπότη τῶν ἀγγέλων. Ἐφάνη ὁ Ἀρχαγγελος Γαβριὴλ καὶ ἔπεσεν ὁ Δανιὴλ. Εἰς τὴν Παλαιὰν Διαθήκην ἀναφέρονται τὰ χαρακτηριστικὰ τοῦ Ἀρχαγγέλου: «τὸ πρόσωπον αὐτοῦ ὡς ἀστραπὴ ἦν, οὐχ ὡς ὁ ἥλιος, καὶ οἱ ὀφθαλμοὶ αὐτοῦ ὡσεὶ λαμπάδες πυρός, οὐχ ὡς κάμινος πυρός, καὶ ἡ φωνὴ τῶν λόγων αὐτοῦ ὡς φωνὴ ὄχλου, οὐχ ὡς δώδεκα λεγεῶνων ἀγγέλων»⁴³.

Ὁ προφήτης ἔπεσεν ἐκ φόβου πρὸ τοῦ Ἀρχαγγέλου, ὁ ὁποῖος εἶπεν εἰς αὐτὸν «μὴ φοβοῦ, Δανιὴλ, ἠκούσθησαν οἱ λόγοι σου»⁴⁴. Ὁ Δανιὴλ ἀπήντησεν ὅτι ἠγέρθη, ἀλλὰ δὲν ἔδωσεν ἀπάντησιν, ἕως ὅτου ἦπατο αὐτοῦ ὁ ἄγγελος με ὁμοίωσιν χειρὸς ἀνθρώπου. Καὶ ὅτε ἔλαβε μορφήν ἀνθρώπου ὁ ἄγγελος, τότε ἀπεκρίθη ὁ Δανιὴλ καὶ εἶπεν ὅτι ἔνεκα τῆς ὄπτασις ἀνεστατώθη ὁ ἐσωτερικὸς κόσμος αὐτοῦ, ἀπεδυναμώθη οὗτος καὶ ἀπώλεσε τὴν ἀναπνοήν. Κατὰ συνέπειαν, ἐὰν ἀπλῶς καὶ μόνον ἡ ἐμφάνισις ἐνὸς ἀγγέλου ἀφήρесе τὴν φωνὴν καὶ τὴν δύναμιν τοῦ προφήτου, πολὺ περισσότερον μία ἐνδεχομένη Θεοφάνεια θὰ ἀφήρει τὴν ἀνθρωπίνην ἀναπνοήν. Καί, κατὰ τὴν Βιβλικὴν διήγησιν ταύτην, δὲν ἀνεθάρρησεν ὁ Δανιὴλ, ἕως ὅτου ἐνόμισεν ὅτι ἦπατο αὐτοῦ ἄνθρωπος. Ἀφοῦ λοιπὸν ἀπεδείχθη ἡ ἀδυναμία ἡμῶν, ὁ Κύριος ἀνέλαβε νὰ πράξῃ ἐκεῖνο, τὸ ὁποῖον ἐζητεῖ ὁ ἄνθρωπος. Ἐπειδὴ λοιπὸν ὁ ἄνθρωπος ἐζητεῖ νὰ ἀκούῃ ὁμοίον του τινά, ἀνέλαβεν ὁ Σωτὴρ τὴν ἀνθρωπίνην φύσιν, ἡ ὁποία ἦτο κοινὴ δι' ὅλους τοὺς ἀνθρώπους, προκειμένου νὰ παιδαγωγηθοῦν καλύτερον οὗτοι.

(Συνεχίζεται)

40. Ἐξ. 20, 19 (Πρβλ. ΒΕΠΕΣ τ. 39, σελ. 142, στ. 22-23).

41. Δευτ. 5, 26 (Πρβλ. ΒΕΠΕΣ τ. 39, σελ. 142, στ. 24-25).

42. ΒΕΠΕΣ τ. 39, σελ. 142, στ. 27-28 (Ἐβρ. 12, 21, Πρβλ. Δευτ. 9, 19).

43. ΒΕΠΕΣ τ. 39, σελ. 142, στ. 33-36 (Πρβλ. Δαν. 10, 6).

44. Δαν. 10, 12 (Πρβλ. ΒΕΠΕΣ τ. 39, σελ. 142, στ. 37-38).

* Συνέχεια ἀπὸ τὴ σελ. 330 τοῦ ὑπ' ἀρ. 16 τεύχους.

ΕΠΙΚΑΙΡΑ

Τὰ παιδιά τοῦ μετόν ἢ παιδιά ἀπὸ μετόν...

«Δὲν γεννιοῦνται ἐγκληματίες» τιλοφορεῖται ἓνα βιβλίο τοῦ παιδοψυχιάτρου Ἰβ Ρουμαζόν, πὸν κυκλοφόρησε πρόσφατα στὴ Γαλλία. Τότε, πὼς ἐξηγεῖται ὅτι ὁ 13χρονος Κριστόφ στραγγάλισε τὸν 14χρονο Κριστόφ; Τί ὀδήγησε τὸν 16χρονο Φαρίντ νὰ πυροβολήσει καὶ νὰ σκοτώσει ἐν ψυχρῷ τὸν 16χρονο Νταβίντ;

Τὰ ἐρωτήματα αὐτὰ πὸν θέτει ἡ Φιγκαρὸ ἀπασχολοῦν αὐτὲς τὶς ἡμέρες ὅλη τὴ Γαλλία.

Οἱ εἰδικοί λένε ὅτι οἱ δράστες τῶν ἐγκλημάτων αὐτῶν ἀνήκουν σὲ μιὰ καινούργια κατηγορία πὸν ἀποκαλοῦν «τὰ παιδιά τοῦ μετόν». Τὰ παιδιά αὐτὰ πὸν μεγάλωσαν σὲ συνθήκες ἀσπλαχνίας, ἢ ἀδιαφορίας, δὲν γνωρίζουν τοὺς κοινωνικοὺς κανόνες καὶ εὐκολὰ παρεκτρέπονται. Ὅ,πὶ κι ἂν κάνει τὸ σχολεῖο δὲν μπορεῖ νὰ ἀναπληρώσει τὴν ἀπουσία στοργῆς στὸ σπίτι.

«Τὸ γεγονός ὅτι ἓνα ἀπὸ τὰ παιδιά - δολοφόνους κυκλοφοροῦσε ἐπὶ πολλὰς ἡμέρες στὸ σχολεῖο μὲ ἓνα ὄπλο στὴν τσάντα του - χωρὶς κανεὶς ἀπὸ τοὺς ἐνήλικες νὰ τὸ προσέξει - δείχνει μιὰ ἀπίστευτη ἀνικανότητα τόσο ἀπὸ τὴν πλευρὰ τῶν γονέων ὅσο καὶ τοῦ διδακτικοῦ προσωπικοῦ», τονίζει ὁ καθηγητὴς Ἰβ Πελλισιέ, ψυχίατρος στὸ Παρίσι. «Αὐτὴ ἡ ἔλλειψη προσοχῆς δημιουργεῖ τὴ βραβρότητα».

«Τὰ παραμελημένα καθήκοντα ἐκδικοῦνται» (Μητροπολίτης Χίου Χρυσόστομος Γαλοῦρης ἰ).

Θύτες ἢ θύματα;

Οἱ σκηνές μιᾶς καθημερινότητας τῆς μακρινῆς Βραζιλίας, πὸν καταγράφει ἡ ταινία «Τὸ χαμῖν τοῦ Σάο Πάολο», μὲ πρωταγωνιστὲς παιδιά καὶ συμμορίες ἐφήβων πὸν διαπράττουν πάσης φύσεως ἀδικήματα εἶναι βέβαιον ὅτι ἀπέχουν πολὺ ἀπὸ τὴν ἐλληνικὴ πραγματικότητα. Αὐτὸ ὅμως σὲ καμιά περίπτωση δὲν σημαίνει ὅτι στὴ χώρα μας ὅλα βαίνουν καλῶς. Κάθε ἄλλο μάλιστα...

Ἡ ἐγκληματικότητα ἀηλίκων τὰ τελευταῖα χρόνια παρουσιάζει ραγδαία αὐξηση. Συγκεκριμένα τὸ 1990 ὁ ἀριθμὸς τῶν ἀηλίκων παραβατῶν αὐξήθηκε σὲ σχέση μὲ τὸ 1989 κατὰ 16,7%, ἐνῶ ἀξίζει νὰ ἀναφερθεῖ ὅτι στὴν ἴδια περίοδο ἡ ἐγκληματικότητα τῶν ἐνηλίκων αὐξήθηκε μόνον κατὰ 1,8%.

Οἱ ἐρημνιές πὸν δίνουν οἱ εἰδικοί ἐπιστήμονες σχετικὰ μὲ τὴν αὐξηση τῆς ἐγκληματικότητος ἀηλίκων ἀποτελοῦν πλέον κοινὸ τόπο. Σ' αὐτό, ὅπως ἀναφέρουν χαρακτηριστικὰ, συνέτεινε ἡ μεγάλη διάδοση τῶν ναρκωτικῶν καὶ φυσικὰ ἢ κρίση πὸν διαπερνᾶ ὁλόκλη-

ρο τὸν κοινωνικὸ ἰστό. Γιὰ τὰ παιδιά τῶν μεγαλουπόλεων, ὠστόσο, οἱ ἐπιστήμονες προσθέτουν καὶ ἄλλους λόγους, ὅπως ὁ μειωμένος κοινωνικὸς ἔλεγχος καὶ ἡ ἔλλειψη ἐλευθέρων χώρων καὶ ἀθλοπαιδιῶν.

Τὸ πλέον ἀνησυχητικὸ ὅμως εἶναι ὅτι στὴ χώρα μας οἱ μικροὶ σὲ ἡλικία παραβάτες διαπράττουν συνεχῶς σοβαρότερα ἀδικήματα. Σύμφωνα μὲ στοιχεῖα τῆς Στατιστικῆς Ὑπηρεσίας τοῦ ὑπουργείου Δικαιοσύνης, τὸ 1990 ὁ ἀριθμὸς τῶν παιδιῶν ἡλικίας 7 ἕως 12 ἐτῶν πὸν συνελήφθησαν γιὰ διάφορες παραβάσεις αὐξήθηκε κατὰ 91,5% σὲ σχέση μὲ τὴν προηγούμενη χρονιά.

Ἐπισημαίνοντας τὶς ραγδαῖες μεταβολές οἱ ἀρμόδιοι ἐπιστήμονες ἐπιστοῦν τὴν προσοχὴ στὸν δείκτη ἡλικίας τῶν παιδιῶν αὐτῶν, πὸν κατεβαίνει ἐπικίνδυνα. Τὰ στοιχεῖα πὸν παραθέτουν γιὰ τὸ θέμα αὐτὸ εἶναι ἀμειλίκα: Ὁ ἀριθμὸς τῶν ἀηλίκων πὸν κάνουν μικροκλοπὲς καὶ ἄλλα πλημμελήματα μειώνεται συνεχῶς. Ἀντιθέτως, αὐξάνει ὀλοένα καὶ περισσότερο ὁ ἀριθμὸς τῶν παιδιῶν πὸν παραβαίνουν εἰδικούς ποινικούς νόμους καὶ διαπράττουν ληστείες, ἐμπρησμοὺς καὶ διακεκομμένες φθορές! Κοινωνικὰ φαινόμενα πὸν ἦσαν ἄγνωστα πρὶν ἀπὸ λίγα χρόνια στὴν Ἑλλάδα, σήμερα ἀποτελοῦν μιὰ ὀδυνηρὴ πραγματικότητα. Στους δρόμους τῆς Ἀθήνας κυκλοφοροῦν ἑκατοντάδες ἄστεγα καὶ ἐγκαταλελειμμένα παιδιά, τὰ ὅποια, χωρὶς καμιά στοιχειώδη ἐπίβλεψη ἢ φροντίδα, παραβαίνουν τὸ «γράμμα τοῦ νόμου». Θύτες ἢ θύματα;

Νὰ τὸ προσέξουμε

Νὰ παραμεῖνουμε γιὰ λίγο στὸν κοινωνικὸ χῶρο καὶ νὰ ἐπιμεῖνουμε σὲ μιὰ ἀπὸ τὶς ἀνησυχητικὲς ἐκφάνσεις του:

Οἱ ἐξαφανίσεις παιδιῶν καὶ ἐφήβων ἀλλὰ καὶ ἡλικιωμένων παραμένουν πάντα ἓνα σοβαρότατο πρόβλημα τῆς ἐλληνικῆς κοινωνίας. Κάθε χρόνο, χιλιάδες ἄτομα χάνονται ἀπὸ τὰ σπίτια τους καὶ πολλὰ ἀπὸ αὐτὰ δὲν βροῖονται ποτέ. Σύμφωνα μὲ τὰ στοιχεῖα τοῦ Γραφείου ἐξαφανισμένων ἀτόμων τῆς Γενικῆς Ἀστυνομικῆς Διεύθυνσης Ἀττικῆς, τοὺς τελευταίους τριάντα μῆνες ἐξαφανίστηκαν συνολικὰ 3.645 ἄτομα. Ἀπὸ αὐτά, οἱ 769 δὲν βροῖθηκαν ἀκόμη. Στὶς ἐξαφανίσεις ἐνηλίκων προηγούνται οἱ ἄνδρες, ἀλλὰ ὅσο κατεβαίνουμε πρὸς τὶς μικρότερες ἡλικίες, τὴ σκυτάλη παίρνουν τὰ κορίτσια. Οἱ ἀηλικοί ἐξαφανίζονται κατὰ κανόνα ὕστερα ἀπὸ ἐριδες τριβῆς μὲ τὴν οἰκογένειά τους καὶ ἐπιστρέφουν ὅταν τοὺς... περάσει ὁ θυμὸς, ἢ ὅταν τοὺς τελειώσουν τὰ χρήματα! Μὲ ἐξαίρεση φυσικὰ τὶς περιπτώσεις ἐκείνων πὸν χάνονται γιὰ πάντα...